

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ za 2022. godinu

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ za 2022.

Sadržaj

Vizija i misija Forum za slobodu odgoja	6
Sažetak postignuća u 2022. godini	7
PROGRAM: Demokratizacija škola	10
PROGRAM: Razvoj osobnih i socijalnih kompetencija (ROSK).	20
PROGRAM: Unaprjeđenje poučavanja	43
Programi za mlade 2022.	46
Ključne partnerske organizacije	47
Sudjelovanje u tijelima na nacionalnoj i lokalnoj razini	50
Suradnja s institucijama	50
Članstva Foruma u organizacijama	50
Organizacijski razvoj 2022.	51
Finansijski izvještaj za 2022.	52
Medijski izvještaj	55
Popis edukacijskih skupina	56
Popis prijavljenih projekata 2022.	59
Donatori 2022	61
Objavljene publikacije u 2022. godini	62

Godišnji izvještaj o radu Forum za slobodu odgoja za 2022. godinu. Zagreb, FSO 2023.

Izrazi koji se koriste u ovom Izvješću, a koji imaju rodno značenje, bez obzira na to jesu li korišteni u muškom ili ženskom rodu, obuhvaćaju na jednak način muški i ženski rod.

Impressum

Izdavač: Forum za slobodu odgoja

Autorice i autori: Eli Pijaca Plavšić, Mario Bajkuša, Ana Munivrana, Višnja Pavlović, Marina Brkić, Jelena Perak, Maja Šarić, Leila Younis, Vanja Kožić Komar, Martina Nekić, Ivana Lacko, Denis Čihor

Lektura: Vanja Kožić Komar

Grafičko uređenje: Bela Lacko

Naslovna fotografija: "Razlicitosti nas povezuju", Autor: Ilijanić Viktoria. Mentor: Štengl Šoić Martina, OŠ "Kardinal Alojzije Stepinac" Krašić

Zagreb, 2023.

Forum za slobodu odgoja je korisnik institucionalne podrške Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva za stabilizaciju i/ili razvoj udruge.

Forum za slobodu odgoja je korisnik organizacijske podrške Fonda za aktivno građanstvo u Hrvatskoj u razdoblju od 1.9.2022. do 30.4.2024.

Forum za slobodu odgoja osnovan je 21. prosinca 1992. godine, a registriran 9. lipnja 1998. godine.
Godina 2022. bila je **30. godina djelovanja**

Upravni odbor

dr. sc. Mladen Domazet, član,
predsjednik od 6.6.2022.

dr. sc. Branko Ančić, predsjednik do
6.6.2022.

dr. sc. Tea Pavin Ivanec, članica
Marija Roth, članica
Davorka Pekišić, članica
Lana Jurko, članica od 6.6.2022.

Izvršna tijela

Izvršna direktorica

Ana Munivrana
Voditeljica programa „Razvoj osobnih i
socijalnih kompetencija“

Direktor financija

Denis Čihor

Direktor razvoja i programa

Mario Bajkuša
Voditelj programa “Demokratizacija
škola”

Voditeljice programa

Voditeljica programa „Unaprjeđenje
poučavanja“
Eli Pijaca Plavšić

Voditeljica programa „Volontiranje i
aktivno građanstvo“
Višnja Pavlović

Voditeljica programa „Medijacija“
Marina Brkić

Koordinatorica školskih preventivnih
programa
Jelena Perak

Voditeljica projektnih financija

Ivana Lacko

Voditeljica ureda

Martina Nekić, od 20.4.2022.
Maša Tunić, do 1.5.2022.

Voditeljice projekata

Voditeljica projekata u programu „Raz-
voj osobnih i socijalnih kompetencija“
Vanja Kožić Komar

Voditeljica projekata u programu
„Demokratizacija škola“
Leila Younis

Voditeljica projekata u programu
„Demokratizacija škola“
Maja Šarić

„Ruke“, Tehnička škola Bjelovar, Oboji svijet 2022

Vizija i misija Forum za slobodu odgoja

Vizija

Sretna, održiva, inkluzivna, suvremena i demokratska škola!

Misija

Forum za slobodu odgoja razvija, potiče i provodi obrazovne programe i projekte te utječe na javne politike s ciljem unapređivanja obrazovanja u Hrvatskoj u skladu s temeljnim vrijednostima za koje se zalaže.

Vizija škole

Škola Forum za slobodu odgoja podređena je dobrobiti učenika i učenica te je izuzeta od utjecaja i samovolje vanjskih čimbenika. Ona učenicima i učenicama omogućava da ostvare svoje obrazovne ciljeve i da razviju svoje potencijale. Učenik:ca je središte škole.

Ona odgaja za ljudsko dostojanstvo i jednakost svih ljudskih bića neovisno o njihovojo boji kože, etničkoj pripadnosti, svjetonazoru i drugim karakteristikama. Usađuje dužnost suprotstavljanja zlu i nasilju. Mjesto je slobode, kreativnosti i kritičkog mišljenja.

Ona je mjesto učenja primjenjivih vještina, znanja i stavova u skladu s najsuvremenijim spoznajama znanosti, umjetnosti i tehnologije. Ona je mjesto izvrsnosti poučavanja.

Ona je prostor suradnje ravnatelja i učitelja/ica u kojoj su oni prepoznati i priznati kao stručnjaci koji žive svoj poziv posebno njegujući cijeloživotno obrazovanje. Oni su uzori učenicima u slobodi, kreativnosti i kritičkom mišljenju.

Ona je pokretač i mjesto okupljanja lokalne zajednice.

*Zahvaljujemo na svemu što ste učinili za nas proteklih godinu dana.
Pomogli ste nam da vratimo strukturu u kaotičnost u kojoj smo se zatekli
i da iz krizne situacije, baš kao po "legendi o krizi",
iznjedrimo nešto dobro, funkcionalno i progresivno.*

*Osim toga bili ste nam prostor za utjehu, razmjenu (= komunikaciju) i ogledalo
u kojem smo mogli reflektirati što sve zapravo radimo i koliko to sve zapravo vrijedi.
U ime cijele naše škole, od srca, hvala!*

*Citat sudionice projekta „Škole podrške“
koji se provodi u Sisačko-moslavačkoj županiji*

Sažetak postignuća u 2022. godini

Godina 2022. obilježena je, nažalost, početkom rata u Ukrajini te su hrvatske škole pružile velik doprinos u prihvaćanju i uključivanju izbjeglih učenica i učenika. Značajan dio škola, kao i obiteljskih kuća, stradalih u potresu na Banovini još nije obnovljen što je obilježilo život i školovanje tisuća djece i mlađih u toj županiji.

Sa željom da budemo podrška, nadahnuće i izvor znanja svima koji rade s djecom i mlađima, godine 2022. provodili smo 20 različitih domaćih i međunarodnih projekata, u područjima jačanja mentalnog zdravlja, prevencije nasilja, suradnje škole i roditelja, zatim unapređenja upravljanja inkluzivnosti u školama te kroz obrazovanje o vladavini prava, pravnoj i finansijskoj pismenosti, ljudskim pravima, rodnoj ravnopravnosti i održivom razvoju.

Uspješno smo priveli kraju dosad najveći projekt u povijesti Foruma koji se tiče aktivne participacije učenica i učenika: „Start the Change: creating a generation of changemakers through intercultural education and volunteering”.

„Zajedno na stazi života”,
Gimnazija Dinka
Šimunovića u Sinju, Oboji
svijet 2022.

Forumove aktivnosti, programi i projekti iz 2022. godine održavaju se u sklopu tri programske cjeline: **Razvoj osobnih i socijalnih kompetencija, Demokratizacija škola i Unaprjeđenje poučavanja**. Uz ove tri cjeline, Forum implementira i **Programe za mlade**. Velika većina djelatnosti

Forumova ostvarena je putem projekata koji su odabrani na natječajima i dobili su podršku donatora. Ostale aktivnosti ostvaruju se volonterski i putem aktivnosti samofinanciranja.

Organizirali smo niz stručnih događanja, seminara, radionica, edukacija i okruglih stolova, ukupno **41 stručno događanje**, od kojih 3 online, s ukupno **1022 sudionice i sudionika**, koji su naše edukacije i događanja ocijenili prosječnom ocjenom **4,89** u ponuđenom rasponu od 1 do 5. Polaznicima i polaznicama izdano je i **675 potvrda o stručnom usavršavanju**.

Uz to, na poziv različitih institucija, zaposlenice Forum-a održale su još **6 stručnih izlaganja za druge institucije** za ukupno **700 sudionica i sudionika**. Radilo se o stručnom skupu Agencije za odgoj i obrazovanje, Europskoj komisiji, Europskoj mreži školskih ravnatelja, Srpskom narodnom vijeću, Beogradskoj otvorenoj školi, CANDIICE mreži.

Objavili smo **36 novih publikacija i nastavnih materijala**.

Samostalno i u partnerstvima smo ukupno **prijavili 23 projekta**: 14 je odobreno, 7 je odbijeno, a 2 su projekta u postupku. U 2022. godini Forum je postao dobitnik **organizacijske podrške ACF fonda za aktivno građanstvo te Institutio-nalne podrške Zaklade za razvoj civilnoga društva**.

Dodijeljena su **priznanja „Stjepan Cipek”** za 18 učiteljica i stručnih suradnica te za 2 škole.

Posebno smo ponosni što je direktor razvoja i programa Forum-a za slobodu odgoja Mario Bajkuša postao **stipendist Hubert H. Humphrey/Fulbright programa** kojeg provodi Državno tajništvo Sjedinjenih Američkih Država. Akademsku godinu 2022./2023. provodi na Peabody College of Education and Human Development Sveučilišta Vanderbilt u Nashvilliu, savezna država Tennessee. Tema njegovog stručnog usavršavanja je obrazovanje za akademsku čestitost te obrazovanje za klimu i okoliš.

Nastavljeno je partnerstvo s **Uredom UNICEF-a za Hrvatsku**, kroz projekt psihosocijalne podrške školama u **Sisačko-moslavačkoj župani-jji „Škole podrške“** te je započet novi program **„Škole zajedništva“**, dok smo s **Uredom pravobraniteljice za ravnopravnost spolova** surađivali na našem projektu **„Kutija promjena“** koji je 2022. godine dobio podršku KRAŠ prehrambene industrije d.d.

Uz postojeće edukacije, razvijena su i pilotirana **tri nova programa stručnog usavršavanja**:

„Zajedno“ (o suradnji roditelja i škole), **„Škole zajedništva“** (o pružanju podrške učenicama i učenicima iz Ukrajine u školskom kontekstu) i **„Program podrške u učenju za učenice i učenike u ranjivom položaju“**.

U Forumovom kreativnom natječaju „Oboji svijet“, koji promiče toleranciju i poštivanje različitosti putem kreativnosti i djelovanja djece i mladih, sudjelovalo je više od 1000 učenika:ca i 219 mentora:ica s 245 radova.

Na javnom natječaju Ureda za informiranje **Europskog parlamenta u Republici Hrvatskoj** Forum je izabran za pružanje potpore provedbi programa „Škole ambasadori Europskog parlamenta“ u Hrvatskoj. Tako smo posljednjih pet godina zaduženi za edukaciju škola ambasadorica na teme Europske unije i evaluaciju provedbe programa u školama ambasadoricama.

U sklopu **GOOD inicijative za sustavno i kvalitetno uvođenje odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo** u odgojno-obrazovne institucije, sudjelovali smo u javnim savjetovanjima, organizirali smo godišnja događanja obilježavajući gođišnjicu održavanja prosvjeda „Hrvatska može bolje“ s temom analize provedbe obrazovne reforme u Hrvatskoj te smo održali pripremne aktivnosti edukacije za provoditelje izvannastavne aktivnosti Građanskog odgoja i obrazovanja u Sisku te Zajednice aktivnih građana u Zagrebu. Snimili smo i objavili **dokumentarni film o Forumu „FSO 30“** povodom 30. godišnjice djelovanja.

PROGRAM: Demokratizacija škola

PROFILE: promicanje financijske pismenosti u Europi

Projekt „ProFiLE: promocija financijske pismenosti u Europi“ završio je 2022. godine, nakon nešto više tri godine provedbe. Projekt se bavio razvojem nastavnih materijala i alata o financijskoj pismenosti za učenike od 7 do 11 godina. Točnije, partneri iz Ujedinjene Kraljevine, Italije, Mađarske i Hrvatske izradili su kompetencijski okvir, priručnik, zbirku nastavnih priprema i digitalnu aplikaciju „ProFiLE Financial Literacy“. U završnom dijelu projekta, projektni partneri usredotočili su se na predstavljanje i širenje navedenih materijala, pa su tako predstavljanja održana u Zagrebu i Rijeci, te virtualno u nekoliko prigoda. Svi nastavni materijali dostupni su na mrežnim stranicama Foruma za slobodu odgoja kao i na mrežnim stranicama projekta na engleskom, talijanskom, mađarskom i hrvatskom jeziku. Aplikacija je dostupna na iTunes i Google Play platformama.

HEAD: Osnaživanje ravnatelja:ica za inkluzivnu školsku kulturu

Nakon što je u 2021. godini završio program stručnog usavršavanja „II. akademija za ravnatelje_ice“ za 23 ravnatelja i ravnateljice koji je trajao šest modula, a u kojem se posebna pozornost posvetila izgradnji inkluzivne školske kulture, 2022. godina bila je posvećena izradi materijala, preporuka za donositelje odluka te provedbi drugog ciklusa istraživanja s uključenim eksperimentalnim i kontrolnim školama.

Od 29. lipnja do 1. srpnja u suradnji s Pučkim otvorenim učilištem „Korak po korak“ i Mrežom centara za obrazovne politike (NEPC) organizirali smo stručni skup na temu stvaranja nacionalnih preporuka za omogućavanje profesionalizacije uloge ravnatelja:ica osnovnih i srednjih škola u Hrvatskoj. Glavni cilj bio je podizanje svijesti o važnosti kvalitetnog profesionalnog razvoja ravnatelja:ica u području inkluzivnog vodstva, među osnivačima osnovnih i srednjih škola kao i među drugim dionicima. Stručni se skup održao u Svetom Martinu. Iskoristili smo ovu priliku i da službeno podijelimo potvrde o stručnom

usavršavanju svim ravnateljicama i ravnateljima naše Akademije za ravnatelje:ice koja se održala u okviru HEAD projekta.

Također, održan je i skraćeni program stručnog usavršavanja za ravnatelje:ice kontrolne skupine 1. i 2. rujna u Mariji Bistrici. Teme su bile identitet, društvena i obrazovna pravda, različiti oblici vodstva škole, strateško upravljanje školom, misija i vizija te izrada razvojnog plana škole. Program smo proveli u suradnji s Pučkim otvorenim učilištem „Korak po korak“.

Kao dodatnu aktivnost projekta NEPC, kao nositelj projekta, organizirao je studijski posjet Ljubljani za ravnatelje:ice osnovnih i srednjih škola iz Hrvatske i Sjeverne Makedonije. Dvodnevni studijski posjet bio je 19. i 20. rujna, a cilj studijskog posjeta bio je ponuditi dodatnu podršku profesionalnom razvoju ravnatelja:ica škola iz Hrvatske i Sjeverne Makedonije koji su uključeni u projekt te osnažiti ravnatelje:ice škola za demokratsko i uključivo vodstvo. Tijekom studijskog posjeta posjetili smo Ministarstvo obrazovanja Slovenije te se susreli s voditeljima programa „Šola za ravnatelje“. Drugi smo se dan podijelili u manje grupe te posjećivali ljubljanske škole i učenički dom. To je bila prilika da se uistinu stekne dojam što se događa u raznim školama, osnovnim, srednjim strukovnim i gimnazijama, ali i najvećem učeničkom domu u Sloveniji.

U organizaciji Mreže centara za obrazovne politike u Opatiji je od 16. do 18. listopada održana završna međunarodna konferencija projekta HEAD pod nazivom „Nurturing school leadership, Empowering Equity“. Na konferenciji je sudjelovalo preko 120 sudionika:ca iz Hrvatske, Sjeverne Makedonije te brojnih drugih zemalja Europe i svijeta. Na konferenciji su sudjelovali i ravnatelji:ce osnovnih i srednjih škola s kojima su protekle tri godine u Hrvatskoj surađivali POU „Korak po korak“ i Forum za slobodu odgoja. Uz njih konferenciji su se kao važni dionici priključili i predstavnici:e Grada Zagreba, Zagrebačke županije, Europske komisije, Filozofskog fakulteta u Rijeci i brojni drugi.

Kao završna diseminacijska aktivnost projekta HEAD održali smo predstavljanje projekta i dokumenta nastalih u okviru projekta. Prezentacija se održala u sklopu programa regionalne ESHA konferencije održane u Opatiji od 14. do 16. studenog 2022. U panelu koji se održao 15. studenog 2022. pod nazivom „Projekt Head – osnaživanje ravnatelja:ica za stvaranje inkluzivne klime odgojno-obrazovne ustanove“. Sudjelovale su Lana Jurko, Mreža centara za obrazovne politike, Eli Pijaca Plavšić, Forum za slobodu odgoja te Jelena Bojčić, ravnateljica Učeničkog doma Novi Zagreb, koja je i sama sudjelovala u provedbi programa edukacije ravnatelja:ica.

Tijekom cijelog trajanja projekta razvijali smo i niz materijala koji su objavljeni pred sam kraj projekta. To su [Nacionalne preporuke za omogućavanje profesionalizacije uloge ravnatelja:ica osnovnih i srednjih škola u Republici Hrvatskoj](#) te [Okvirni kurikulum za unapređenje kompetencija ravnatelja:ica za razvoj inkluzivne školske kulture](#). Također, objavljena je i publikacija [Program osnaživanja ravnatelja škola za inkluzivnu školsku kulturu – Glavni rezultati studije utjecaja](#) gdje je prikazan utjecaj programa za osnaživanje školskih ravnatelja:ica za inkluzivnu školsku kulturu.

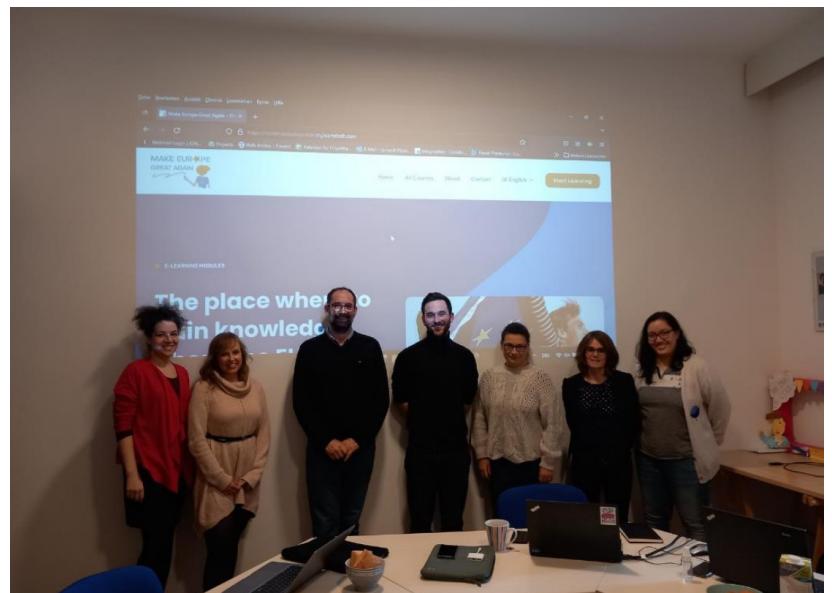
MEGA: jačanje europske dimenzije odgoja i obrazovanja

Projekt „MEGA: jačanje europske dimenzije odgoja i obrazovanja“ provodi skupina organizacija iz Francuske, Njemačke, Španjolske, Portugala i Hrvatske pod vodstvom organizacije Pistes-solidaires iz Francuske. Projekt je sufinanciran iz programa Erasmus+ Europske unije i provodi se od 1. listopada 2020. do 20. lipnja 2023. godine.

U 2022. godini bili smo na međunarodnom projektnom sastanku 7. i 8. travnja u Berlinu gdje je svaki od partnera prezentirao plan rada na e-učenjima koji su bili glavna aktivnost u cijeloj godini. Po završetku sastanka i dogovora za daljnje korake, cijela je godina bila posvećena izradi e-učenja koje je potom cijelo lokalizirano i prevedeno na pet jezika, zajedno s nastavnim pripremama pod nazivom „Odaberi i podučavaj“.

Teme e-učenja i nastavnih priprema pokrivaju područja: Što je Europska unija? Kako funkcioniра Europska unija? Šta nam EU donosi u svakodnevnom životu? Šta je na dnevnom redu EU-a? i Europski zeleni plan.

Godinu smo zaokružili još jednim međunarodnim projektnim sastankom 24. i 25. studenog, ovaj put u Zagrebu. U ova smo dva dana radili na posljednjim dogovorima oko e-učenja za nastavnice i nastavnike na temu Europske unije te smo planirali korake za odabir škola koje će sudjelovati u pilotiranju e-učenja i nastavnih priprema koje smo izrađivali na istu temu. Planirali smo i izradu policy preporuka o tome kako unaprijediti učenje i poučavanje o Europskoj uniji u školama, koje će biti izrađene na temelju našeg istraživanja o Izazovima obrazovanja o Europskoj uniji u Hrvatskoj te povratnim informacijama na izrađene nastavne materijale unutar projekta.

Tematska mreža „METAR do bolje klime”

Tijekom 2022. dovršena je priprema i objavljena je publikacija „Škole za održivu budućnost: smjernice za odgojno-obrazovni sustav u prilagodbi klimatskim promjenama i ublažavanju njihovih posljedica” uz pripadajuće sažetke.

Smjernice donose popis konkretnih koraka koje odgojno-obrazovne ustanove trebaju i/ili mogu napraviti samostalno ili u suradnji s lokalnom zajednicom s ciljem podizanja znanja o konceptu održivog razvoja i svijesti o klimatskim promjenama.

U sklopu izrade smjernica, do kraja veljače 2022. kroz formu upitnika skupljale su se od odgojnoobrazovnih radnika:ca informacije o strategijama, aktivnostima i projektima relevantnim za prilagodbu klimatskim promjenama i tranziciji u niskougljično društvo te su odgojno-obrazovni radnici:e sudjelovali u javnom savjetovanju. Tijekom „Sajma projekata” u sklopu godišnje GOOD konferencije u lipnju smjernice su prezentirane javnosti. Do sredine srpnja održana su daljnja predstavljana tematske mreže i publikacije na Županijskom stručnom vijeću Istarske županije i konferenciji „Forum za škole: učiti za promjene, učiti za budućnost” u Zagrebu, dok je u Rijeci provedena radionica za ravnatelje:ice i odgojnoobrazovne radnike:ce.

U sklopu dalnjih aktivnosti sa školama, ravnateljima:cama i nastavnicima:ama u Tematskoj mreži „METAR” tijekom 2023. godine provest će se kreativni natječaj za učenike:ce.

CANDIICE: Creative Approaches to New Democracy through Innovative, Inclusive Citizenship Education

Creative Approaches to New Democracy
through Innovative Inclusive
Citizenship Education

Building better democracy through creative education

GUIDANCE FOR EDUCATION LEADERS AND INNOVATORS

Trogodišnji Erasmus+ projekt CANDIICE započeo je 2019. godine s ciljem prikupljanja i izrade materijala za škole koje kroz inovativan i kreativan pristup žele pružiti znanja učenicima:ama od vrtića do fakulteta iz različitih područja inkluzivnog i građanskog obrazovanja. Cilj projekta je istražiti na koji način učenje možemo učiniti efikasnijim i uključivijim korištenjem kreativnih, umjetničkih i skulptivnih metoda.

Tijekom 2022., ujedno i zadnje godine projekta, razvijeni su materijali koji se mogu koristiti u radu s učenicima:ama. Radi se o sljedećim materijalima: **nastavne pripreme** podijeljene su prema dobi učenika:ca - od 6 do 18 godina; **inspirativni projekti i primjeri dobre prakse; prijedlozi radionica za rad s edukatorima:cama** – „Trening za trener“; inspirativni video intervjuvi s praktičarima diljem Europe o njihovim praksama u radu s djecom i mladima na temama aktivnog građanstva. Na samom kraju projekta objavili smo priručnik namijenjen ravnateljima i ravnateljicama koji žele izgraditi demokratsku školu koja će odgovarati na potrebe djece i mladih koji odrastaju u transformativnom društvu.

U priručniku pod nazivom „[Building better democracy through creative education: Guidance for education leaders and innovators](#)“ predlažemo načine na koje ravnatelji i ravnateljice mogu utjecati na to da njihova škola bude škola u kojoj se njeguje demokratsko, transformativno i distributivno školsko vođenje.

Također, održan je niz online partnerskih sastanaka na kojima su partneri razvijali vlastite kapacitete u području teme. U ožujku 2022. godine u Lisabonu je održana konferencija Creative approaches to citizenship education na kojoj su zaposlenici:e Forum predstavili rezultate različitih projekata koji su doprinijeli građanskom odgoju i obrazovanju u Hrvatskoj.

Stručni skup „Kreativni pristupi u poučavanju Građanskog odgoja i obrazovanja“ (tzv. multiplier event) održan je 31. svibnja u hotelu Dubrovnik u Zagrebu, a na njemu je sudjelovalo 60 sudionika:ca. Radionice i prezentacije na stručnom skupu vodili su stručnjaci i stručnjakinje iz Forum za slobodu odgoja, School Development Support Agency (Velika Britanija) te organizacije Les Têtes de l'Art (Francuska)

„SKOCKANO”

U sklopu projekta Forum za slobodu odgoja bio je zadužen za prvi skup aktivnosti koji se odnosi na razvoj Sustava osiguravanja kvalitete neformalnih obrazovnih programa. Početkom godine službeno je počelo pilotiranje Sustava u kojem je sudjelovalo 10 organizacija. FSO je zajedno s partnerima radio na pripremi sve potrebne dokumentacije za pilotiranje, a krajnji rok za organizacije da ispune prijavu bio je 1. travnja. U međuvremenu smo okupili skupinu evaluatora:ica koja je bila zadužena za procjenu pristiglih prijava.

Šest evaluatorskih organizacija iz organizacija članica GOOD inicijative, većinom članova:ica projektnog konzorcija, potom je radilo na evaluaciji prijava te je u tijeku ove pilot faze Sustav doživio neke dorade i preinake temeljene na procesu evaluacije. Daljnji rad na unapređenju Sustava nastavit će se do idućeg poziva za prijave, imajući u vidu povratne informacije dobivene od ovih organizacija iz pilot faze, a cilj nam je da on bude što jednostavniji, održiv te primjenjiv za različite organizacije.

Organizacije civilnog društva i njihovi programi koji su u konačnici bili certificirani, službenu dodjelu oznaka kvalitete imali su 1. lipnja na već tradicionalnoj konferenciji GOOD inicijative. Jako smo ponosni na to da smo uspješno pilotirali Sustav i certificirali 4 organizacije te 5 programa SKOCKANO.

Oznaku SKOCKANO ORGANIZACIJA dobili su:

Hrvatsko debatno društvo,
Status M, DOOR i
Žmergo,
a oznaku SKOCKANO PROGRAM:
„Kulturna i duhovna baština zavičaja“
(Nansen dijalog centar),
„Akcija za 5!“ (Delta),
„Praktičar_ka socijalnih inovacija“
(Inicijativa mladih za ljudska prava),
„Akademija poslovnih vještina“ (ACT grupa) i
„Kulturpunktova novinarska školica“
(Kurziv).

S pilotiranjem je završena izrada vizualnog identiteta za Sustav SKOCKANO, a on je vidljiv na službenim dokumentima Sustava, dostupnim na novoj mrežnoj stranici projekta - skockano.good.hr kao i na oznakama kvalitete organizacija i programa.

Uz Sustav, u 2022. započeli smo i izradu kurikuluma za e-učenje o neformalnom obrazovanju. Išli smo na edukacije o izradi e-učenja te smo početkom rujna uspješno i izradili prvi modul e-učenja upravo na temu Sustava osiguravanja kvalitete neformalnih obrazovnih programa. E-učenje sveukupno ima četiri modula te bi trebalo biti objavljeno u 2023. godini.

Od jeseni pa sve do kraja godine ušli smo u fazu promoviranja sustava kod relevantnih odgojnoobrazovnih i drugih dionika. Nadamo se kako će se naš trud i rad u unapređenju kvalitete neformalnih obrazovnih programa prepoznati i poticati na policy razinama.

U 2023. nastavljamo s novim krugom prijava, promocijom Sustava te mnoštvom drugih aktivnosti.

Trogodišnji Erasmus+ projekt početkom godine započeo je s izradom metodologije za ispitivanje pravne pismenosti u školama u sve četiri zemlje. Pravni fakultet sa Sveučilišta u Rijeci izradio je Vodič za održavanje fokus grupe s nastavnicima:ama i učenicima:ama. Uz to, proveli smo i niz upitnika s pravnim stručnjakinjama i stručnjacima kako bismo ispitali što i oni misle o potrebama mladih u području pravne pismenosti. **Sveukupno smo uključili 30 nastavnica:ka, 78 učenika:ca te 104 pravnih stručnjaka:inja.** Cjelokupno mapiranje bilo je preduvjet za stvaranje četiri jedinstvena nacionalna izvješća o pravnoj pismenosti u školama u Portugalu, Francuskoj, Italiji i Hrvatskoj, a izvještaj za Hrvatsku možete pogledat [ovdje](#). Uz to je objavljeno i objedinjeno izvješće s ključnim područjima potrebne pravne pismenosti koji je bio baza za izradu Kompetencijskog pravnog okvira za 14-godišnjake i 18-godišnjake.

U međuvremenu smo se sastali mnogo puta virtualno i jednom uživo, početkom lipnja u Portu, Portugalu. Napravili smo pregled odrađenog, ali i planirali sljedeće korake.

Krajem godine imali smo spremnu prvu verziju Kompetencijskog pravnog okvira koji je potom išao na pregled i povratnu informaciju kod dviju nastavnica ili dva nastavnika u četiri zemlje. Po završetku njihove evaluacije, imat ćemo i završnu verziju okvira koji će biti preduvjet za izradu nastavnih materijala za učenje i poučavanje čija nas izrada očekuje u 2023.

Pravo u svakodnevici

READY: pristupačniji europski jezik za mlade

Na proljeće je započet novi Erasmus+ projekt suradnje s organizacijama iz Francuske, Grčke, Italije i Njemačke kojim će se razviti kompetencije mladih osoba za političku pismenost i aktivno građanstvo. Cilj je projekta kroz edukacije približiti mladima pravo Europske unije, osvijestiti njegovu važnost u svakodnevnom životu i potaknuti mlade na djelovanje u zajednici promoviranjem vrijednosti na kojima je utemeljena Unija.

Tijekom godine održani su partnerski sastanci konzorcija i sastanci radne skupine mladih, izrađena je engleska verzija publikacije o lako čitljivom pravu Europske unije za mlade te su održani seminari za mlade.

U sklopu aktivnosti radnog paketa #1EU Ready to Read (Spremni:e za čitanje) u suradnji s mladim osobama odabrani su dijelovi ugovora i pravnih tekstova Europske unije koji su potom adaptirani na lako čitljiv i razumljiv jezik za mlade. Izrađena je kompilacija odredbi ugovora na engleskom jeziku, koja će uz pripadajući rječnik pojmove biti prevedena na nacionalne jezike zemalja partnerica i objavljena na web stranici projekta.

Suradnja s mladim osobama u izradi publikacije ostvarena je tijekom seminara u Zagrebu, gdje smo s petnaestak osoba iz suradničkih organizacija revidirali odabrane tekstove Europske unije, te je potom kroz sastanke Forumove radne skupine mladih izrađena finalna verzija publikacije.

U prosincu, članice radne skupine sudjelovale su na seminaru u Strasbourg u kojem je cilj neformalnim metodama rada mlađima približiti osnovna područja djelovanja i mogućnosti za obrazovanje, rad i mobilnost unutar Europske unije, te se kroz posjetu europskim institucijama upoznati s radom iste.

Naredni koraci bit će daljnja suradnja s radnom skupinom mladih kroz izradu infografika i vizuala za publikaciju te planiranje njihovih aktivnosti u lokalnim zajednicama kojima će i njihova okolina steći bolje razumijevanju Europske unije i njenog djelovanja.

EUNITE

EUNITE je novi projekt Forum-a koji je započeo krajem 2022. godine i koji će trajati 24 mjeseca. Radi se o Erasmus+ projektu koji je usmjeren na građane s ciljem osnaživanja građana EU i poticanja građanskog sudjelovanja na lokalnoj, nacionalnoj i razini EU, uključujući i sljedeće izbore za Europski parlament 2024. Nositelj projekta je talijanska organizacija CESIE, a uz Forum partneri na projektu su sljedeće organizacije: Perifereia Anatolikis Makedonias kai Thrakis iz Grčke, Pistes Solidaires iz Francuske, VIVES University of Applied Sciences iz Belgije te Out of the Box International, također iz Belgije.

Projekt će se provesti kroz niz aktivnosti za građane:ke iz pet zemalja EU-a te će uključivati tri dobne skupine (učenike:ce, nastavnike:ce te građane:ke treće životne dobi) te im omogućiti da iz prve ruke iskuse demokratske procese poput dijaloga, debatiranja, razmijene mišljenja i slično.

Aktivnosti koje će se provoditi tijekom 2023. i 2024. uključuju:

1. organizaciju radionica za grupe građana o institucijama EU-a, izborima za EU parlament i mogućnostima EU-a
2. organizaciju interaktivnih radionica o suzbijanju medijskih dezinformacija i o građanskom dijalogu
3. organizaciju online događanja na kojem će se građani:ke iz pet zemalja članica EU-a upoznati i razmijeniti mišljenja
4. provedbu participativnih susreta građana:ki o praktičnim aspektima njihova angažmana te kroz organizaciju susreta s lokalnim/regionalnim predstavnicama i/ili zastupnicima u EU parlamentu
5. kao završna aktivnost projekta organizirat će se završni događaj u Bruxellesu, koji se sastoji od interaktivne radionice na kojoj će sudionici:e razmjenjivati stavove, projektne aktivnosti, rezultate i preporuke za buduće aktivnosti.

Zelena financijska pismenost

Krajem godine započeli smo novi Erasmus+ projekt „Zelena financijska pismenost“ kroz koji ćemo sa suradnicima:ama iz Austrije, Grčke i Njemačke izgraditi kapacitete mladih nastavnika:ca i radnika:ca s mladima u području financijske pismenosti i borbe protiv klimatskih promjena. Krajem prosinca održan je prvi sastanak konzorcija tijekom kojeg su dogovoren naredni koraci za stvaranje financijski pismenog, održivog i odgovornog društva kroz rad s mladima.

PROGRAM: Razvoj osobnih i socijalnih kompetencija (ROSK)

Svrha Forumova programa „Razvoj osobnih i socijalnih kompetencija“ je pružiti podršku i izgraditi kapacitete djece i mladih te osoba koje s njima rade u području kvalitete odnosa i komunikacije, prevencije nasilja, poštivanja različitosti te donošenja zdravih odluka i odabira. Također je cilj podržati stručnjakinje i stručnjake u pripremi metodičkih materijala za poučavanje ovih kompetencija, s naglaskom na socio-emocionalne vještine djece i mladih.

Donosimo prikaz ključnih projekata programa ROSK u 2022. godini.

ŠKOLE PODRŠKE: učenje za otpornost, inkluziju i mentalno zdravlje u školama Sisačko-moslavačke županije

Škole podrške

unicef

za svako dijete

Projekt „ŠKOLE PODRŠKE“ u suradnji s Uredom UNICEF-a za Hrvatsku koji je započeo u svibnju 2021. godine, nastavio se i u 2022. godini. Projektom su sustavno podržani, povezani i stručno educirani timovi odgojno-obrazovnih djelatnika:ca u 35 osnovnih i srednjih, potresom pogodjenih, škola u Sisačkomoslavačkoj županiji. Središte projekta čini razvijen i organiziran Program za jačanje socioemocionalnih kompetencija djece i mladih, ali i odgojno-obrazovnih djelatnika:ca te su dodatno educirani školski kolektivi s naglaskom na razrednike:ce i stručne suradnike:ce. Do kraja 2022. godine provedene su sljedeće aktivnosti:

Preventivne radionice „Protresi!!“ s učenicima i učenicama

Školski timovi **održavali su radionice** iz publikacije **Protresi!** s učenicima:ama iz 35 uključenih škola te je većina škola uključila program Škole podrške i u svoje godišnje kurikulume, čime su omogućili da većina učenika:ca i sudjeluje u radionicama bilo kroz satove razrednika, bilo kroz izvannastavne aktivnosti i školske preventivne programe. U program je bilo ukupno uključeno više od 2400 učenica i učenika.

Tijekom radionica sam se osjećao sretno. Naučio sam da nema dobrih i loših emocija.

Ja sam se osjećala sretno i zadovoljno. Ove radionice su mi pomogle da se manje bojam potresa.

Meni je na radionicama bilo lijepo, nešto sam novo naučila, lijepo sam se zabavila i željela bih da se nastavi.

Ja sam se osjećala jako sretno jer mi je radionica promijenila strahove i pažnju.

Bilo mi je lijepo kad smo podijelili svoje osjećaje. Uvijek smo bili uzbudljivi, sretni i veseli!

Ja se osjećam sretno. Kroz ove radionice naučio sam puno stvari o osjećajima.

Jačanje kapaciteta i stručno usavršavanje za škole

Ostvarena je **suradnja kroz jačanje kapaciteta 35 škola** Sisačko-moslavačke županije. Ostvarena je kontinuirana komunikacija sa školskim timovima kroz njihovo aktivno i kontinuirano uključivanje u projektne aktivnosti. Organizirane su edukacije „**Sretno dijete: implementacija programa za osobni i socijalni razvoj**”, „**Škole podrške: učenje otpornosti**” te niz supervizija i webinara.

Pilot program podrške u učenju za ranjive učenice i učenike

S odabranih 5 škola implementiran je novi program kroz koji se željela pružiti ciljana podrška ranjivim učenicama i učenicima. Školski timovi u ovih 5 škola prošli su edukacijski program koji je obuhvaćao teme iz metodike poučavanja, pristupa ranjivoj djeci te grupnog rada. Ukupno su uključili preko 100 djece u tjedni program radionica kroz koje su učenice i učenici jačali svoje vještine učenja, ali i svoje samopouzdanje te kvalitetu odnosa s vršnjacima i vršnjakinjama, učiteljicama i učiteljima.

Akademija za ravnatelje

Za ravnatelje i ravnateljice 19 škola Sisačko-moslavačke županije održan je sveobuhvatan program u 5 modula (ukupno 10 dana) posvećen širokom spektru upravljačkih vještina, s posebnim fokusom na mentalno zdravlje. Osim rada na viziji škole, ravnateljskoj ulozi i analizi stilova vođenja koji odgovaraju mentalnom zdravlju, prošli su kroz teme izgradnje odnosa, timske suradnje, rješavanja sukoba i medijacije, kao i komuniciranja škole s javnošću. Paralelno sa sudjelovanjem u programu, ravnatelji i ravnateljice radili su na svom specifičnom cilju vezanom uz promicanje mentalnog zdravlja u svojim školama. Prvi modul Akademije za ravnatelje pod nazivom „**Upravljanje školom jasnom vizijom**” započeo je 28. i 29. rujna u Sisku, a u 2022. godini održana su još dva modula - „**Komunikacija i medijacija te upravljanje ljudskim resursima**” u Mariji Bistrici i „**Školski kurikulum i kurikulum oporavka**” u Sisku. Četvrti i peti modul bit će održani početkom 2023. godine. Moduli su ocijenjeni izuzetno visokim ocjenama (u prosjeku 4,9), a sudionici:e su usmeno izrazili visoko zadovoljstvo temama, obradom tema te predavačicama. Akademija za ravnatelje održana je zahvaljujući partnerstvu s Uredom UNICEF-a za Hrvatsku te uz podršku Grada Siska i Sisačko-moslavačke županije.

Nove publikacije za škole

Uz glavnu publikaciju projekta „**Protresi! Zbirka nastavnih priprema za razvoj emocionalne otpornosti i suočavanja s krizom**“ u 2022. godini, razvijeni su dodatni resursi: „**22 ideje za razvoj otpornosti**“, „**Tvoja supermoć**“ i kreativna bilježnica za učenice i učenike „**Škole podrške**“.

POKRENI PROMJENU: poticanje mladih na promjene putem interkulturalnog obrazovanja i volontiranja

Projekt „Pokreni promjenu!“ provodi skupina organizacija iz Hrvatske, Sjeverne Makedonije, Portugala i Belgije pod vodstvom Forum za slobodu odgoja u sklopu Erasmus+ programa (K3, Policy Reform). Godina 2022. bila je zadnja, treća, godina projekta te je obilovala nizom događanja u području obrazovnih politika. Svrha projekta bila je osnažiti škole, učitelje:ice i roditelje, da podrže i uvaže glas učenika:ca i njihovo aktivno sudjelovanje u životu škole i lokalne zajednice u trima zemljama. Ono što se posebno naglašava projektom je da se aktivnim sudjelovanjem djece transformiraju odnosi moći između djece i odraslih: umjesto hijerarhijskog modela moći u kojem odrasli

imaju svu moć, sudjelovanje se zalaže za suradničke odnose moći koji se temelje na dijalogu, pregovaranju i suradnji između djece i odraslih. Osim direktnog rada sa školama, ovim se projektom nastojalo doprijeti do donositelja politika kako bi im prenijeli poruke i ideje učenika i učenica koje su se provedbom ovog projekta istaknule kao ključne, a tiču se poticanja aktivnog sudjelovanja mladih, volontiranja te prevencije nasilja i radikalizacije mladih u obrazovanju.

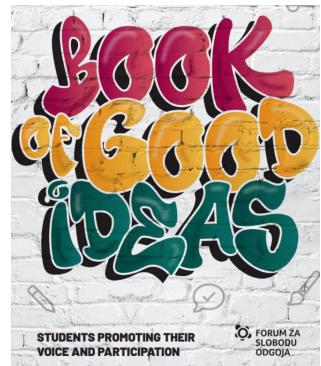

Pokreni promjenu!

„Knjiga dobrih ideja“ projekta „Pokreni promjenu“

S privođenjem ovog projekta kraju, nastala je još jedna knjiga – nekako našem srcu najdraža – „Book of Good Ideas – students promoting their voice and participation“.

Ona predstavlja projekte i aktivnosti iz 15 škola u Sjevernoj Makedoniji, Portugalu i Hrvatskoj koje su od početka bile uključene u ovaj projekt. U tim su školama učenici i učenice, nakon što su kroz fokus grupe osvijestili njima važne teme i izazove, kroz školske projekte pokušali odgovoriti na neke od tih izazova. Bilo je tu raznih vrijednih aktivnosti, od pokušaja rješavanja problema menstrualnog siromaštva u školi, aktivnijeg uključivanja učenika:ca u školsko donošenje odluka, proizvodnje zdravog čipsa, velikih sportskih okupljanja..., a knjiga je koncipirana na način da je i ovdje prostor dan glasu učenika: upravo su oni najvećim dijelom autori i autorice tekstova o svojim projektima. Uz jednostavan pregled teme, popis potrebnih materijala, ciljeva i ishoda svake od aktivnosti (kako bi čitatelji:ce preglednije vidjeli na koji način i u svojim školama provesti nešto slično), možete pročitati i učeničke zaključke o tome što su naučili, na što su posebno ponosni i što bi poručili svojim vršnjacima i vršnjakinjama.

<https://startthechange.net/library/>

Međunarodni skup donositelja odluka i učitelja: "Pokreni promjenu" – glas učenika u obrazovanju kao put k otpornijem društvu

U ožujku 2022. održan je dvodnevni stručni skup koji je okupio oko **55 donositelja odluka u području obrazovanja te učiteljica i učitelja iz Hrvatske, Portugala i Sjeverne Makedonije** koji su uz stručno moderiranje pokušali dati odgovore na pitanje što, te na koji način se u sustavu i praksi može promjeniti da se **glas i utjecaj učenika i učenica** unaprijedi te da se napravi pomak u razumijevanju značaja glasa učenika:ca kod svih sudionika obrazovanja kao načina izgradnje otpornosti pojedinca, škole te društva.

Jedna od vodećih stručnjakinja u području glasa djece i mladih, **dr. sc. Ivana Borić** (Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet), upoznala je sudionike s teorijskom pozadinom teme važnosti glasa učenika:ca te što se sve može učiniti kako bi se postigla značajna participacija učenika:ca. S druge strane, **dr. sc. Clara Pretus Gomez** (Autonomno sveučilište u Barceloni, Odjel psihijatrije i pravne medicine) putem svog online izlaganja predstavila je zanimljivo istraživanje o tome koje to intervencije imaju utjecaj na smanjivanje radikalizacije među mladima kao način utjecaja na stvaranje otpornijeg društva i zajednice. Potom su nacionalne skupine učitelja:ica te predstavnika:ca donositelja odluka iz svake zemlje radile na **kreiranju preporuka o unapređenju obrazovnih politika** u području **participacije učenika:ca** na razini svake od zemalja (Hrvatska, Sjeverna Makedonija i Portugal).

Forumova konferencija "Forum za škole – učiti za promjene, učiti za budućnost"

U sklopu projekta te povodom 30 godina Forumovog rada u području obrazovanja u srpnju smo održali dvodnevnu nacionalnu konferenciju u Zagrebu koja je okupila sudionice i sudionike iz škola iz cijele Hrvatske. Svrha konferencije bila je dijalog i dijeljenje različitih praksi, alata i preporuka sa suradnicima i sudionicama naših projekata.

U središte ove konferencije nastojali smo staviti učenike i učenice, posebno one koji su aktivno sudjelovali u projektu „Pokreni promjenu!” u svojim školama zadnje dvije godine te unatoč brojnim izazovima, prije svega pandemije, zajedno sa svojim nastavnicama unaprjeđivali glas učenika:ca. Učenici i učenice OŠ Ivana Meštrovića iz Zagreba, zatim Komercijalne i trgovačke škole Bjelovar te Srednje škole za medicinske sestre Vrapče sa svojim su mentoricama predstavili svoje inicijative – unaprjeđenje kurikuluma, dokumenata škole, samog prostora u kojem se nalaze svakodnevno, ali i pokretanje školskih projekata kojima su se zauzimali za ono što im je uistinu važno – dobro mentalno zdravlje, međusobno poštovanje i razumijevanje učenika:ca i nastavnika:ca, unapređenje školskog okruženja, povećanje osjećaja pripadnosti školskoj zajednici i dr. U sklopu ovog projekta razvijeni su i vrijedni materijali – priručnik „Glas djece” i Zbirka radionica „Pokreni promjenu” koje možete slobodno preuzimati u knjižnici projekta <https://startthechange.net/library>.

Program konferencije obuhvatio je i cijeli niz područja poput mentalnog zdravlja i glasa učenika:ca, ali i raznovrsnost tema iz građanskog odgoja i obrazovanja poput finansijske pismenosti, održivog razvoja, rodne ravnopravnosti te kreativnih metoda poučavanja u području građanskog odgoja i obrazovanja (projekt „Candiice”).

Međunarodna (završna) konferencija projekta “Student participation oriented schools – Start the Change!”

U Zagrebu smo krajem studenog okupili preko 100 sudionika i sudionica iz Hrvatske, Sjeverne Makedonije, Portugala, Belgije, Kosova i Bosne i Hercegovine kako bismo zaokružili trogodišnji rad i predstavili rezultate projekta. Konferencija je imala i edukativni i radni karakter, posebno za grupu učenika i učenica iz Portugala i Hrvatske koji su u svojim školama bili dio projekta, a na samoj konferenciji radili su na svojim porukama i svojem pogledu na preporuke za donositelje odluka. Iz Hrvatske su poseban doprinos ovom dijelu dali **učenice i učenici iz Komercijalne i trgovačke škole Bjelovar te Škole za medicinske sestre Vrapče**.

Odrasli su, s druge strane, imali priliku dublje promišljati o ovoj temi kroz predavanje **Ane Munivrane**, izvršne direktorice Forum-a „Voice of children in a grown-ups’ system: what do they say?”, dok su u panel raspravi pod vodstvom Mialy Dermish slušali o iskustvima iz Sj. Makedonije, Hrvatske i Portugala – sudionice su iz različitih perspektiva (ravnateljske, učiteljske te istraživačke) podijelili o tome što za nas odrasle uopće znači „glas djece“, kako su aktivnosti projekta utjecale na odrasle, na učenike:ce, ali i cijelokupne školske zajednice. U zadnjoj panel raspravi koju je vodila **Ivana Borić** s Edukacijskoreabilitacijskog fakulteta u Zagrebu, znanstvenici:e i kreatori:ce obrazovnih politika iz Sjeverne Makedonije, Portugala i Hrvatske nastojali su osvijestiti i naglasiti važnost participacije učenika:ca kao ključ za unapređenje inkluzivnosti školskih zajednica.

Objavljene smjernice za obrazovne politike: osnaživanje participacije učenika i učenica

Na samom kraju projekta objavili smo smjernice namijenjene donositeljima odluka u području obrazovnih politika u području jačanja participacije učenika i učenica. Polazna osnova trogodišnjeg projekta bila je da se jačanjem učeničke aktivne participacije stvara zdrava osnova za demokratsko i participativno društvo koje uključuje sve građane i građanke.

Osnovni ciljevi i preporuke navedene u objavljenim smjernicama plod su razmišljanja mnogobrojnih sudionica u projektu Pokreni promjenu, uključujući nastavnice iz škola koje su sudjelovale u projektu, ali i stručnjakinja iz suradničkih ustanova (AZOO, Ured Pravobraniteljice za djecu, AMPEU-a, odjeli obrazovanja Grada Zagreba, Pula i Zagrebačke županije te dr.). Same su smjernice djelo obrazovnog stručnjaka dr. sc. Nikole Bakete koji je predstavio značaj i dobrobiti participacije učenika i učenica, postojeće poteškoće i izazove te konkretnе preporuke donositeljima odluka, školama i organizacijama civilnog društva koji rade na unapređivanju glasa i participacije učenika i učenica, odnosno ostvarivanju dječjeg prava na sudjelovanje.

OSNAŽIVANJE PARTICIPIACIJE UČENIKA/ICA

| Smjernice za obrazovne politike u Hrvatskoj

START THE
CHANGE!

<https://startthechange.net/library/>

Održan završni partnerski sastanak na projektu "Pokreni promjenu!"

Dan nakon naše velike završne međunarodne konferencije „Pokreni promjenu“ iskoristili smo za završni partnerski sastanak uživo. Predstavnice partnerskih organizacija MCEC (Sj. Makedonija), INOVA+ (Portugal), SIRIUS Network, NEPC i Forumu u ulozi koordinatora i voditelja projekta sastale su se u uredu Foruma kako bismo podijelili dojmove s konferencije i nedavno održanih aktivnosti u svim trima zemljama, kao i planirale buduću suradnju. Predstavnice partnerskih organizacija izrazile su veliko zadovoljstvo radom u navedenom konzorciju. Posebno smo ponosne na otpornost koju smo gradili svi zajedno prilagođavajući se i uspijevajući pronaći načine rada s odgojno-obrazovnim radnicama i radnicima i školama u vrijeme pandemije koja je trajala veći dio projekta. Unatoč brojnim teškoćama koje su proizašle iz pandemije, projekt uspješno privodimo kraj i ponosimo se brojnim rezultatima – osnaženim pojedincima, podignutoj svijesti o važnosti glasa učenika:ca i njihove participacije, a sve je to predstavljeno i kroz velik broj izdanih publikacija.

Donosimo i neke od dojmova iz anonimne evaluacije samog sastanka i sveukupne suradnje na projektu:

Provedba planiranih projektnih aktivnosti tekla je bez problema iako smo se tijekom ovog procesa suočili s velikim izazovima kao što je COVID 19. Svi partneri su bili predani i imali smo jako lijepu i dobру suradnju.

Bilo je samo nekoliko ad hoc i usputnih promjena u kratkoročnoj provedbi (zbog objektivnih okolnosti) što je bilo pomalo zburujuće, no sve nejasne stvari su prilično brzo objašnjene i riješene.

Bilo je zahtjevno, ali sve jeispalo najbolje moguće i vjerujem da smo čak i premašili neka očekivanja, što je pokazala i završna konferencija.

ŠKOLE ZAJEDNIŠTVA / ШКОЛИ СПІЛЬНОТ – podrška školama u inkluziji učenika i učenica iz Ukraine

U svibnju 2022. započeli smo jednogodišnji projekt „Škole zajedništva / Школи спільнот“ kako bismo pružili podršku školama u Hrvatskoj koje pohađaju učenici i učenice iz Ukraine. Projekt se provodi u partnerstvu s Uredom UNICEF-a za Hrvatsku.

U sklopu projekta razvijali smo sveobuhvatni program kojim se jačaju kompetencije odgojno-obrazovnih radnika i radnica za rad s djecom i njihovim roditeljima/skrbnicima, posebice kako bi se povećalo razumijevanje nedavnih, često traumatskih, iskustava raseljene djece i utjecaja na njihovu dobrobit i mentalno zdravlje, kao i pružila dodatna podrška za vraćanje socijalne i emocionalne obrobiti te nastavak njihovog obrazovanja. Dodatno razvijeni sadržaji (edukacije, predavanja i priručnici) pomoći će u razvijanju kompetencija za poučavanje u multikulturalnom okruženju te uključivanju vršnjaka:inja i lokalne zajednice kao stupova podrške novim učenicima:ama i njihovim obiteljima.

Analiza potreba škola

Sukladno podacima Ministarstva znanosti i obrazovanja, učenici i učenice iz Ukrajine pohađali su nastavu i završili školsku godinu u više od 400 škola u Hrvatskoj. U cilju analize potreba škola, u lipnju smo svim školama proslijedili upitnik te do 23. lipnja zaprimili 119 upitnika koje su ispunili učitelji:ce, stručna služba i ravnatelji:ce iz 88 osnovnih te 16 srednjih škola iz 19 županija. Kroz istraživanje smo saznali da su odgojno-obrazovni djelatnici:e uložili mnogo vremena i truda kako bi se učenici:ce iz Ukrajine osjećali dobrodošlo u svojim novim školskim zajednicama. Kreativnost i inovativnost u prilagodbi nastavnih materijala i metodologije poučavanja, poticanje solidarnosti i zajedništva među svim učenicima:ama i roditeljima te povezivanje sa svim važnijim dionicima u svojim lokalnim zajednicama kako bi što bolje integrirali nove učenike:ce, najčešće su spomenute inkluzivne prakse naših škola.

Ono što smo isto saznali jest da su tri najveće prepreke u procesu uključivanja učenika i učenica

iz Ukrajine:

- jezična barijera
- kako procijeniti učenje ukrajinskih učenika i učenica i
- kako uključiti njihove roditelje/skrbnike.

Emocionalne poteškoće učenika:ca također su spomenute te su potrebe mentalnog zdravlja i psihosocijalne podrške kao i potrebe za dopunskom nastavom među važnijim segmentima uspješne inkluzije. Nastavnici i nastavnice izrazili su i ono što im je najviše nedostajalo, a to su zajednice nastavnika:ca za razmišljanje, razmjenu ideja i dobrih praksi s drugim školama i kolegama:icama u uključivanju ukrajinskih učenika i roditelja i, u vezi s tim, jasne smjernice od nadležnih tijela o prilagodbi razredne prakse s obzirom na razlike u kurikulumima.

Objavljena tri predavanja o tome kako podržati učenike:ce iz Ukrajine

Na početku projekta snimili smo predavanja koja izvodi Forumova suradnica Iskra Pejić, psihologinja i psihoterapeutkinja s dugogodišnjim iskustvom rada u školi te iskustvom rada na integraciji učenika i učenica s izbjegličkim statusom u škole. Tri predavanja snimljena su na platformi YouTube kako bismo omogućili učiteljima:cama da sami izaberu i slušaju teme o kojima žele znati više.

- Prvo predavanje „Razumijevanje iskustava raseljene djece i utjecaja na njihovu dobrobit i mentalno zdravlje“
- Drugo predavanje „Uloga nastavnika i škola u potpori svim učenicima“
- Treće predavanje „Primjeri dobre prakse integracije učenika izbjeglica u hrvatske i druge škole EU“

„Škole zajedništva – Kako podržati inkluziju učenika i učenica iz Ukrajine“ – Dvodnevni program održan u Zagrebu, Varaždinu i Splitu

Tijekom listopada i početkom studenog proveli smo dvodnevni program u Zagrebu, Varaždinu i Splitu za 62 učiteljice i stručne suradnice iz 39 osnovnih i srednjih škola te dva vrtića. Tijekom dva dana sudionice ove tri grupe imale su priliku međusobno podijeliti svoja dosadašnja iskustva i izazove u podršci učenicima i učenicama iz Ukrajine koji od prošle ili od početka nove školske godine pohađaju njihove škole. Puno je izazova, no i primjera dobrih praksi integracije raseljenih učenika:ca.

Tijekom programa voditeljice, psihologinje Iskra Pejić, Marija Roth Jelisavčić i Mirena Jakšić, održale su četiri predavanja na teme Stres, kriza, trauma, Gubici i tugovanje, Razvoj otpornosti kroz učenje socioemocionalnih kompetencija i Poučavanje i vrednovanje inojezičnih učenika. Uz svako predavanje provedene su radionice i vježbe u sklopu kojih su sudionice planirale praktičnu primjenu predstavljenih znanja i praksi u svojim razredima i školama.

Objavljeni priručnici za osnovne i srednje škole

U sklopu projekta smo u suradnji s vanjskom suradnicom Iskrom Pejić i Uredom UNICEF-a razvili i objavili priručnike za osnovne i srednje škole koje daju pregled zakonsko-administrativnog okvira školovanja učenika i učenica raseljenih iz Ukrajine te se detaljno bave smjernicama u područjima sporazumijevanja i jezika, socijalizacije i odnosa, poučavanja i vrednovanja, mentalnog zdravlja raseljenih učenika i učenica te brigom o mentalnom zdravlju učitelja:ica i pomagača.

Dodatak u oba priručnika su i nastavni materijali koje je razvila naša **Vanja Kožić Komar**, a koji se sastoje od pet nastavnih priprema osmišljenih s ciljem što kvalitetnije integracije učenika i učenica iz Ukrajine. Nastavne pripreme sadrže i dvojezične radne listove koji omogućavaju aktivnije uključivanje raseljenih učenika:ca.

Priručnici su dobili pozitivno mišljenje viših savjetnika Agencije za odgoj i obrazovanje te je predgovor napisala ravnateljica AZOO-a. Priručnike možete naći na našim stranicama.

BE-IN: Najbolje inovativne prakse za inkluzivno i emocionalno obrazovanje s ciljem suočavanja s ranim napuštanju školovanja u Europi

S početkom 2022. godine Forum je započeo s partnerstvom u dvogodišnjem Erasmus+ projektu *BE-IN: Best Innovative Practices for an Inclusive and Emotional Education to face early school leaving in Europe*, zajedno s organizacijama iz Austrije – Sudwind, Cipra – C.I.P. Citizens in Power i Mađarske – Anthropolis. Organizacija nositeljica projekta je OXFAM Italia Intercultura, a cilj je ovog dvogodišnjeg projekta kreirati nove metode i alate inkluzivnog i emocionalnog učenja kojima će se potaknuti učenike i učenice da ne odustaju od školovanja – veliki problem u europskim srednjim školama koji je tijekom pandemijske krize postao još veći.

U projektne aktivnosti Forum je uključio tri partnerske škole: Industrijska strojarska škola, Zagreb; Škola za primalje, Zagreb i Srednja Škola Bartola Kašića Grubišno Polje te će upravo nastavnici i nastavnice ovih škola prvi u Hrvatskoj proći edukaciju putem platforme te primijeniti nove tehnike i metode u svojim učionicama.

Do kraja 2022. godine, provedene su sljedeće aktivnosti:

Istraživanje o postojećim inkluzivnim praksama te o potrebama nastavnika:ca i učenica:ka

Prvi dio 2022. godine u projektu BE-IN bio je posvećen provedbi istraživanja u svim partnerskim zemljama kako bismo istražili postojeće politike, strategije i najbolje prakse povezane sa socioemocionalnim i inkluzivnim učenjem, te zatim edukacijskom platformom odgovorili na prepoznate potrebe nastavnika:ca i učenika:ca. Rezultati, sažetak i preporuke proizašle iz istraživanja dostupni su na [poveznici](#).

Izrada novog kurikuluma

Nakon provedenog istraživanja, uslijedila je izrada kurikuluma kao odgovor na rezultate istraživanja. Fokus je bio na tehnikama izrade višeslojnih nastavnih priprema te upotrebi skela u učenju. Također, cijeli je kurikulum prožet ukazivanjem na važnost tema socio-emocionalnog i suradničkog učenja te različitim izvorima i primjerima dobre prakse.

Izrada digitalne platforme

S krajem godine završena je izrada digitalne platforme putem koje se, u trajanju od 18 h, nastavnice i nastavnici mogu osnažiti u temam socio-emocionalnog učenja, inkluzije i suradničkog učenja. Također, platforma prati sudionike i sudionice u izradi višeslojnih nastavnih priprema te ih osnažuje za primjenu novonaučenih tehnika u svojim učionicama. Platforma je dostupna na 6 jezika, a s njenim testiranjem su u Hrvatskoj započeli nastavnici i nastavnice partnerskih škola. Platformi možete pristupiti i sami je isprobati putem [poveznice](#).

U nastavku projekta slijedi testiranje novonaučenih tehnika u partnerskim školama, istraživanje o učinkovitosti platforme među nastavnicima:ama i učenicima:ama (za koje je zadužen FSO) te izrada znanstvene publikacije.

Aktivnosti projekta možete pratiti na [FB stranici](#) te [mrežnoj stranici projekta](#).

Program školske medijacije „Možemo to riješiti!“

Fokus programa je na projektima prevencije nasilja putem programa **školske i vršnjačke medijacije** koji se provode u školama već dugi niz godina. Godine 2022. počela je provedba projekta **Mijenajmo svijet medijacijom** za škole grada Zagreba (nastavlja se do kraja travnja 2023.) te u vidu partnerstva s udrugom MoSt provedba projekta **Medijacija nije meditacija** za škole Splitsko-dalmatinske županije. Također, Forum je održao niz seminara kao podršku školskim preventivnim programima u području nenasilne komunikacije i rješavanja sukoba za razne kolektive, kao i otvorene grupe.

Mijenajmo svijet medijacijom - podrška školama 2022.

Ovaj je projekt započeo 7. listopada 2022. a završit će 30. travnja 2023. Projektom se osnažuju učitelji:ce i stručni suradnici:e u zagrebačkim školama, a zatim i učenici:e koji uz njihovu podršku preuzimaju aktivnu ulogu unutar svoje škole i lokalne zajednice u nenasilnom rješavanju sukoba, posebno kroz metodu medijacije s ciljem prevencije vršnjačkog nasilja. Istražuje se s kojim se poteškoćama škole susreću posljednjih godina, a posebno u 2020. i 2021. uvezvi u obzir pandemiju i potrese koji su negativno utjecali na preventivne programe u školama. Kroz projekt se – edukacijom i izradom edukativnih i promotivnih materijala – djeluje na rješavanje poteškoća i odgovara na posebne izazove u školama u području prevencije nasilja. Sudionici i sudionice projekta su učitelji:ce, stručni suradnici:e i učenici:e iz zagrebačkih škola i drugih odgojno-obrazovnih ustanova.

Edukacija „Osnovni seminar medijacije“ i školska medijacija

Osnovni seminar medijacije u sklopu ovog projekta održan je 7. i 8. studenog 2022. za 23 sudionika:ce iz zagrebačkih škola. Dvodnevni je seminar bio obogaćen proširenim sadržajima iz područja primjene medijacije u školama na temelju iskustva OŠ Ivana Gorana Kovačića iz Vrbovskog. Izkustva su predstavljale gošće predavačice Viktorija Samsa i Tanja Jakovac, dok su seminar vodili Eli Pijaca Plavšić i Igor Salopek. Seminar su sudionice ocijenile visokom ocjenom 4,91 (na skali od 1 do 5) putem anonimnih evaluacijskih upitnika. Kao posebno korisne istaknute su sve prezentirane i uvježbane vještine, dok su i sami predavač i predavačica dobili visoke ocjene (4,95) za stručnost, pripremljenost i sam pristup. Neki od komentara bili su sljedeći:

Izuzetno korisna edukacija. Oduševljena sam s predavačima, organizacijom, edukacijom. Hvala.

Vrlo konkretna i korisna edukacija koja bi trebala biti dio obveznog kurikuluma u svakoj školi.

Vjerujem da bismo tada imali puno manje eskaliranja sukoba.

Hvala voditeljima i organizatorima. Voditelji su odlični!

Hvala vam što ste mi dali alat koji ću koristiti u radu. Što ste pozitivno utjecali na moje samopouzdanje.

Što više ovakvih seminara organizirati na razini cijele RH.

„Let's Talk: razvoj rodno osjetljivog programa mentalnog zdravlja za mlade”

LETsTALK
Developing gender sensitive mental health program for young people

2022. godina bila je i prva godina provedbe novog Erasmus+ projekta „Let's Talk“ u području mentalnog zdravlja mladih koji Forum kao koordinator i nositelj provodi do kraja 2023. u partnerstvu s organizacijama CZOR iz Srbije, CSC „Danilo Dolci“ iz Italije te KMOP iz Grčke. Cilj je projekta razviti rodno osjetljiv program mentalnog zdravlja za mlade te kroz nekoliko ključnih aktivnosti unaprijediti osobne i socijalne kompetencije svih onih koji rade s mladima kako bi kvalitetnije i spremnije mogli podržavati mentalno zdravlje mladih, kao i podučavati mlade o njegovoj važnosti.

Uz brojne *online* sastanke održali smo i dva partnerska sastanka uživo. Na prvom sastanku, *kick-off* sastanku u Zagrebu u ožujku, bolje smo se upoznali, planirali smo provedbu istraživanja, kao i sam način suradnje. Krajem rujna na sastanku u Ateni predstavili smo rezultate istraživanja i započeli s planiranjem razvoja kurikuluma i edukativnih materijala.

Ključne aktivnosti provedene u 2022. godini obuhvaćale su:

Provedba sekundarnog i akcijskog terenskog istraživanja

Sekundarno istraživanje politika i praksi u ovom području, kao i terensko akcijsko istraživanje stavova, iskustva i potreba mladih i osoba koje rade s mladima imalo je za cilj razviti preporuke za adekvatnu, rodno osjetljivu podršku mentalnom zdravlju mladih u zemljama partnerskih organizacija te na europskoj razini. Sažetak istraživanja u Hrvatskoj može se pročitati [ovdje](#), transnacionalno istraživanje [ovdje](#), a plakat sa sažecima [ovdje](#). Zahvaljujemo svim organizacijama kao i pojedincima i pojedinckama koji su dali svoj doprinos kroz sudjelovanje u intervjuima i fokusnim skupinama.

Razvoj programa osposobljavanja

U rujnu smo započeli s radom na razvoju programa osposobljavanja i edukativnih materijala za osobe koje rade s mladima te za same mlade (trening, priručnik, radni materijali iz područja mentalnog zdravlja). Kurikulum programa radimo u konzorciju, a cilj je da odgovara na potrebe do kojih smo došli u samom istraživanju. Trenutno se nalazi u početnoj fazi.

Platforma za dijeljenje rezultata

U travnju smo pokrenuli internetsku [stranicu projekta „Let's Talk“](#) koja je mjesto za dijeljenje rezultata projekta s dostupnim relevantnim istraživanjima, literaturom, publikacijama, priručnicima, mogućnostima osposobljavanja i sl.

U sklopu projekta, u 2023. je plan i testirati program osposobljavanja (trening), kao i edukativne materijale, a u svemu važnu konzultativnu ulogu imat će i sami mladi koji se susreću ili su se susretali s poteškoćama mentalnog zdravlja.

Suradnja sa školama kroz školske preventivne programe i projekte

Zahvaljujući natječaju Ministarstva znanosti i obrazovanja, u 2022. godini osnovne i srednje škole zainteresirane za podršku Foruma za slobodu odgoja iz brojnih područja prevencije, provodile su školske preventivne programe koje su uključivale i Forumove edukacije, posebice „**Osnovni seminar medijacije**”, „**Sretno dijete**”, „**Školsko volontiranje**” i „**Škole podrške**”.

Održane su edukacije **za odgojno-obrazovne djelatnike:ce škola**: Škola za primanje, Zagreb; Osnovna škola „Kardinal Alojzije Stepinac“, Krašić; Upravna škola, Zagreb; Osnovna škola Gvozd, Gvozd; Osnovna škola Dr. Mate Demarina, Medulin; Osnovna škola „Silvije Strahimir Kranjčević“, Levanjska Varoš; Gimnazija Dubrovnik; Tehnička škola Virovitica; Osnovna škola Mate Lovraka, Veliki Grđevac; Srednja škola Bartola Kašića, Grubišno Polje.

Škole su prepoznale Forumove preventivne programe i projekte kao doprinos jačanju kapaciteta svojih djelatnika:ca i učenika:ca u provedbi školskih preventivnih programa i izvannastavnih aktivnosti te su krajem 2022. krenuli pregovori oko održavanja novih edukacija koje su škole osigurale preko Javnog poziva Ministarstva znanosti i obrazovanja za financiranje preventivnih projekata u sklopu izvannastavnih aktivnosti osnovnih i srednjih škola te učeničkih domova za 2022./2023.

Školski preventivni programi imaju za cilj ojačati i razvijati osobne i socijalne kompetencije djece i mladih kako bi živjeli kvalitetnijim životom i naučili različite strategije kako se nositi i adekvatno odgovoriti na životne okolnosti u kojima se nalaze. Iako je naglasak na razvoju kompetencija djece i mladih, implementacija preventivnih programa te njihovi pozitivni rezultati nisu mogući bez uključivanja i stvaranja kvalitetne okoline u kojoj djeca i mladi odrastaju, što uključuje i sve odrasle koji dolaze s njima u doticaj – obitelj, odgojno-obrazovni djelatnici:e, prijatelji:ce, lokalna zajednica te samo društvo.

Forumovi preventivni programi i projekti usmjereni su na jačanje škola i okruženja u kojima djeca i mladi, uz obitelj, najviše borave, kako bi (p)ostale zaštitni čimbenici u njihovom mentalnom zdravlju.

To uključuje:

- postavljanje zdravih temelja njihova socio-emocionalnog razvoja
- razvoj otpornosti i jačanja mentalnog zdravlja djece i mladih
- prevenciju neprihvatljivih ponašanja
- učenje prihvaćanja i uvažavanja različitosti
- učenje nenasilne komunikacije i mirnog rješavanja sukoba
- razumijevanje sebe i svojih potreba te načina komuniciranja istih s drugima
- stvaranje kvalitetnih odnosa te kroz te odnose stvaranje i škola kao mesta demokratskog odlučivanja, aktivnog djelovanja i mijenjanja školske klime s obzirom na detektirane potrebe svih dinonika škole, ali i same lokalne zajednice

Zajedno: škole kao partneri u jačanju roditeljskih kompetencija

Kvalitetno i djelotvorno roditeljstvo te roditeljske kompetencije ključ su za kvalitetan i usmjeren razvoj djeteta te razvoj njegovih socio-emocionalnih kompetencija i interpersonalnih vještina. A uz roditelje, najvažniju ulogu u tom istom razvoju igra i škola kao odgojno-obrazovna ustanova.

Projektom se razvio program koji ima za cilj postaviti temelje za partnerski odnos roditelja i odgojnoobrazovnih djelatnika:ca te osvestiti važnost njihove suradnje kao najvažnijeg mikrosustava unutar kojega se, zajedničkim snagama, stvaraju uvjeti u kojima će se

dijete, svojim postupcima, vrijednostima i odgojnoobrazovnom spremom, djelotvorno snalaziti u ostalim sustavima i dosegnuti stupanj samoostvarenja u odrasloj dobi.

Program se sastojao od dvodnevnog seminara „Zajedno”, provedbe radionice uključenih škola s roditeljima na temu uspostave bolje i kvalitetnije suradnje, te kontinuirane podrške Forumu partnerskim školama na projektu: Osnovna škola Ivana Meštrovića i Škola za medicinske sestre Vrapče.

Pilot seminar održan je 5. i 6. prosinca 2022. godine u Osnovnoj školi „Ivan Meštrović”, na kojem je sudjelovalo 15 odgojno-obrazovnih djelatnika iz 9 zagrebačkih osnovnih i srednjih škola te dječjeg vrtića Grada Zagreba.

Kroz edukaciju, sudionice su imale priliku podijeliti svoja iskustva, izazove, ali i praktična rješenja kako uspostavljati kvalitetniju suradnju s roditeljima. Kroz niz predavanja, suradničkih te interaktivnih vježbi i kraćih aktivnosti, sudionice su dobile razne kreativne mogućnosti razvoja školskih aktivnosti namijenjenih roditeljima te njihovom uključivanju u život škole.

Neke od povratnih informacija sudionica na sadržaj edukacije:

*Hvala na druženju i svemu što ste podijelile s nama.
Odlično složena edukacija, vrlo korisna.
Odlične povratne informacije voditeljica, naime imam osobnu dobit od ovog seminara. Hvala!*

Projekt se provodi uz finansijsku podršku Grada Zagreba, Gradskog ureda za socijalnu zaštitu, zdravstvo, branitelje i osobe s invaliditetom, i provodi se do travnja 2023. godine.

Kutija promjena – učenice i učenici promiču rodnu ravnopravnost

Projekt „Kutija promjena“ provodio se i 2022. godine i to u suradnji s Kraš prehrambenom industrijom d.d. te s Pravobraniteljicom za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske.

Naime, ova je tvrtka u sklopu društveno odgovornog poslovanja odlučila raditi na ovoj temi u obrazovanju te na taj način promicati promjene i podizati u javnosti razgovor o važnoj temi ravnopravnosti kroz fokus na situacije iz svakodnevnog obiteljskog života. S tom svrhom pokrenuta je i kampanja [#IJaSamDomaćica](#) – kako bi se osvijestila važnost pravedne raspodjele poslova u kućanstvu te potaknuto djecu i mlade na propitivanje ustaljenih stereotipa o rodnoj podjeli poslova i stvaranje novih, pravednijih navika.

Projektom se osnažuje odgojno-obrazovne radnice i radnike kroz upoznavanje s praktičnim alatima i smjernicama za promociju rodne ravnopravnosti u pet područja škole: kurikulum, školska kultura, upravljanje školom, izgled škole te lokalna zajednica i suradnja s obiteljima.

Održan edukacijski program „Kutija promjena“

Seminar stručnog usavršavanja „Kutija promjena“ održan je 28. listopada za učiteljice, nastavnice i stručne suradnice iz 20 osnovnih škola iz Vukovarsko-srijemske, Bjelovarsko-bilogorske, Međimurske, Virovitičko-podravske, Krapinsko-zagorske, Zagrebačke, Primorsko-goranske, Splitsko-dalmatinske županije te Grada Zagreba.

Kraš, partner u projektu, ugostio nas je u svom Auditoriju u kojem smo proveli dan u lijepoj atmosferi punoj inspiracije, druženja, učenja i zabave. Voditeljice edukacije prolazile su osnovne pojmove iz područja rodne ravnopravnosti i rodno-osjetljivog obrazovanja i nastave. Također su sa sudionicama radile na vježbama za kritičko promišljanje o važnosti i utjecaju roda na različite aspekte obrazovanja i života škole.

Središnji dio same edukacije odnosio se na upoznavanje s ključnom publikacijom u izdanju Forum-a – Smjernice za ostvarenje rodne ravnopravnosti u školama – koja kroz brojne metode i resurse podržava odgojno-obrazovne radnike:ce u radu na ovim temama s učenicima:ama.

U završnom dijelu edukacije sudionice su planirale i međusobno predstavljale projekte i inicijative koje sa svojim učenicama:ima trenutno rade ili ih planiraju za iduće polugodište.

Sudionice su seminar u cijelosti ocijenile na skali od 1 do 5 ocjenom od 4,91, a od komentara izdvajamo:

Sve pohvale za seminar i materijale!

Svi primjeri radionica i aktivnosti su bili jako zanimljivi i korisni. Jedva čekam početi to primjenjivati u radu.

Zbirka nastavnih priprema „Kutija promjena“

Publikacija „Kutija promjena – Zbirka radionica o rodnoj ravnopravnosti“ sadrži 16 novih nastavnih priprema i može pomoći svim odgojno-obrazovnim radnicama:ima koji žele na ovoj temi raditi sa svojim učenicama:ima. Sadrži ideje o tome kako na zabavan način razgovarati i poticati na pravednije navike, ali i kritički promišljati o tome što uopće znači i kako je to biti dječak ili djevojčica, kako nas te kategorije određuju i/ili ograničavaju i što možemo svi učiniti u svakodnevnom životu da radimo na smanjenju tih nepravdi. Na taj način, kroz rad u učionici, možete raditi na tome da činimo i obrazovanje rodno osjetljivijim kroz promociju rodno-ravnopravnih uloga, ponašanja, odnosa te rodnu ravnoopravnost i društvenu pravdu.

Provedba školskih inicijativa i projekata

III. osnovna škola Bjelovar, OŠ Bršadin, OŠ Donja Dubrava, OŠ Ivana Meštrovića Zagreb, OŠ Lučac Split, OŠ Tomaša Goričanca Mala Subotica te OŠ Veliko Trgovišće trenutno su najaktivnije u svojim školskim i lokalnim zajednicama u promicanju rodne ravnopravnosti kroz brojne radionice o stereotipima i predrasudama, obilježavanje važnih dana s ciljem poticanja djevojaka na bavljenje znanostima i učenje za rodno netipična zanimanja, kao i kroz brojne rasprave i kritičku analizu udžbenika, književnih djela i medijskih sadržaja. U nastavku projekta ove i druge škole uključene u projekt također će provoditi zanimljive akcije i projekte na razini škola i lokalnih zajednica.

OBOJI SVIJET - misli, odluči, djeluj, uključi!

Natječaj „Oboji svijet”, putem kojeg djeca i mladi od 2010. godine diljem Hrvatske kroz umjetničke forme izražavaju svoj odgovor na pitanja različitosti i tolerancije, ima važno mjesto u djelovanju Forum-a. Nakon provedbe natječaja na razini škole, mentori šalju Forumu po 3 najbolja školska rada, te je tako u 2022. godini na natječaj pristiglo 245 umjetničkih radova na kojima je radilo više od 1000 učenika:ca uz mentorstvo 219 odgojno-obrazovnih radnika:ca. Posebno smo ponosni što su u komisiji za odabir najboljih radova sudjelovali i predstavnici i predstavnice Ureda pravobraniteljice za djecu te Ureda pravobraniteljice za ravnopravnost spolova. Pregled nagrađenih radova je moguć [ovdje](#).

Ponosim se svojom generacijom Z i vjerujem da će biti pokretač velikih promjena i inovacija na ponos generacijama koje tek dolaze, ali i onih koje su svoj trag već ostavile. Budućnost je u našim rukama, promjenimo svijet na bolje s rukom u ruci i osmijehom na licu.

učenica, OŠ J. Benešića Ilok, iz priče „RAZLIČITI SMO!!!”, Oboji svijet 2022.

U 2022. godini Oboji svijet natječaj se provodio u sklopu projekta „Oboji svijet - misli, odluči, djeluj, uključi”, koji je podržao Grad Zagreb preko javnog natječaja za financiranje programa i projekata udruga iz područja promicanja ljudskih prava iz Proračuna Grada Zagreba za 2022.

„Prihvati različitost”, Obrtnička škola Požega, Oboji svijet 2022.

TOLERANCIJA

„Svako je dijete vrijedno i jedinstveno i ima svoje potencijale koje će moći razvijati tek ako se osjeća prihvaćeno i voljeno tako kakvo jest.”

„Tolerancija”, Osnovna škola Lijepa naša, Tuhelj, Oboji svijet 2022.

Uz Oboji svijet natječaj, u sklopu projekta su provedene i dvije edukacije za odgojno-obrazovne djelatnike:ce iz zagrebačkih škola: **Kutija promjene 8. 11. 2022.** i **Oboji svijet 25. 11. 2022.**, kako bi još kvalitetnije sa svojim učenicima:ama i kolegama:icama mogli raditi na temama prihvaćanja različitosti, na poticanju kreativnog i kritičkog promišljanja, te na temama rodne ravnopravnosti.

Seminar „Oboji svijet”

Filmom do senzibilizacije

U kolovozu 2022., nakon godine dana provedbe, završio je projekt „Filmom do senzibilizacije”.

Kroz projekt je Udruga za promicanje stvaralaštva i jednakih mogućnosti Alternator uz partnerstvo s Forumom za slobodu odgoja u četiri partnerske škole educirala 10 učitelja:ica i stručnih suradnika:ca, 329 učenika:ca i 63 članova:ica filmskih družina. Uz to je na projektu za osobe sa senzornim oštećenjima prilagođeno 8 filmova školskih filmskih družina te je izdan online [Priručnik za prilagodbu audiovizualnog sadržaja.](#)

Cilj projekta bio je senzibilizirati učitelje i učenike o potreba-ma, pravima i iskustvima osoba sa senzornim oštećenjima kroz razvijanje održivog edukativnog programa za osnovne škole. U projektu su sudjelovali učenici i učenice te odgojno-obrazovni djelatnici i djelatnice OŠ Tomaša Goričanca iz Male Subotice, OŠ Tituša Brezovačkog iz Zagreba, OŠ „Antun i Stjepan Radić“ iz Gunje i OŠ Strahoninec. U svakoj školi su učitelji:ce i stručni suradnici:e prošli trodnevnu edukaciju u kojoj su obrađene teme identiteta i različitosti, upoznavanje s osnovnim pojmovima o osobama sa senzornim oštećenjima, te je poseban naglasak stavljen na razbijanje predrasuda i zabluda koje se često vežu uz život osoba s invaliditetom. Na edukaciji su sudionici i sudionice učili i o prilagodbama filmova putem titlova za osobe oštećena sluha i audiodeskripcija za osobe oštećena vida, a po završenoj edukaciji su s učenicima i učenicama petih i šestih razreda provodili radionice na te teme.

Članovi filmske družine su prošli i radionice o izradi audiodeskripcija za slijepе osobe i titlova za gluhe osobe te su prilagodili po dva filma koje je družina snimila prethodnih godina. Na taj je način više kulturnog sadržaja (filmskog stvaralaštva) postalo dostupno našim sugrađanima:kama oštećena vida i sluha. Prilagođeni filmovi, dostupni su na [Alternatorovom Youtube kanalu.](#)

Projekt je financiran sredstvima Ministarstva znanosti i obrazovanja te je trajao od studenog 2021. do kolovoza 2022. godine.

PROGRAM: Unaprjeđenje poučavanja

Unaprjeđenje metodike poučavanja u školama i na sveučilištu

Program „Unaprjeđenje poučavanja“ tijekom razdoblja pandemije i zatvorenih škola pokazao se kao značajan te smo svoje napore uglavnom iskoristili za izradu materijala koji se mogu koristiti u online nastavi ili nastavi na daljinu. U 2022. godini posebno smo ponosni na publikaciju izdanu u okviru naših izdanja „Kako s učenicima razgovarati o...“.

S početkom rata u Ukrajini izdali smo publikaciju „**Kako s djecom i mladima razgovarati o ratu u Ukrajini**“ koja je namijenjena odraslima – roditeljima, učiteljima:čama, nastavnicima:ama i profesorima:čama – sa smjernicama za potporu i podršku djeci i mladima u ovim teškim trenucima. Publikacija je u svega nekoliko dana prezeta više od 16 000 puta, a povratna informacija koju smo dobili bila je kako se radi o izuzetno korisnom materijalu. Publikaciju su objavile lokalna, regionalna i nacionalna tijela zadužena za obrazovanje uključujući i Ministarstvo obrazovanja. Publikacija je prezentirana i Europskoj komisiji, točnije DG EAC te je istaknuta kao primjer dobre prakse na razini EU.

Također, razdoblje nakon pandemije ponovno je potaknulo interes nastavnika i nastavnica za sudjelovanje u programu „**Čitanje i pisanje za kritičko mišljenje**“.

Čitanje i pisanje za kritičko mišljenje

Nakon gotovo tri godine neodržavanja ovog seminara u rujnu 2022. godine počele su dvije nove grupe RWCT programa koje će završiti tijekom 2023. Na oba seminara ukupno je uključeno 44 sudionica i sudionika, a povratne su informacije na održene radionice bile izuzetno pozitivne. Također, izrađeni su novi priručnici programa koje je izradila Biserka Šavora te koji su poslati sudionicima i sudionicama novih grupa kako bi se od njih dobila povratna informacija na temelju koje će priručnici biti završeni početkom 2023.

Aktivno učenje i kritičko mišljenje u visokoškolskoj nastavi

U svibnju 2022. godine završio je ciklus ALCT programa koji je započeo u studenom 2021. Na radionicama je sudjelovalo 25 sudionika i sudionica iz različitih visokoškolskih ustanova. Prosječna ocjena edukacije u cijelosti bila je 4,7.

Pravo na jednak pristup obrazovanju - tematska mreža „Cjeloživotno obrazovanje dostupno svima“ (temco)

Trogodišnji projekt Tematska mreža „Cjeloživotno obrazovanje dostupno svima“ (TEMCO) ima za cilj istražiti i zagovarati pravo na jednak pristup obrazovanju svim ranjivim i podzastupljenim skupinama od vrtića do fakulteta. Tijekom 2022. godine Forum je bio zadužen za provedbu istraživanja i aktivnosti u području ranog i predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja. Početkom 2022. godine objavljena je i publikacija na temelju kvalitativnog istraživanja pod nazivom „Obrazovne nejednakosti u Hrvatskoj: izazovi i potrebe iz perspektive dionika sustava obrazovanja“.

Najintenzivniji rad imali smo na izradi preporuka za donositelje odluka na sve tri razine obrazovanja koje će biti finalizirane u 2023. godini.

Tijekom projekta radili smo i na vidljivosti projekta, priopćenjima za javnost, dizajnu i izradi mrežne stranice projekta te sudjelovali u nizu sastanaka i internih edukacija unutar Mreže.

PRIZNANJE „STJEPAN CIPEK“ 2022.

Od 2004. godine, Forum za slobodu odgoja dodjeljuje priznanja zaslužnim pojedincima i ustanovama kao iskaz zahvalnosti i poštovanja prema svima onima koji su doprinijeli ostvarenju vizije Foruma za slobodu odgoja. Ovo Priznanje od 2015. godine nosi ime istaknutog učitelja i promicatelja cjeloživotnog učenja, te dugo-godišnjeg člana Upravnog odbora Foruma za slobodu odgoja Stjepana Cipeka. Priznanje se dodjeljuje svake druge godine.

I ove godine, povodom obilježavanja Svjetskog dana učitelja i učiteljica, **5. listopada**, dodijelili smo priznanje zaslužnim kolegicama i kolegama. Dodjela priznanja održana je u OŠ „Miroslav Krleža“ u Zagrebu.

DODJELA PRIZNANJA "STJEPAN CIPEK" 2022.

FORUM ZA SLOBODU ODGOJA

Dobitnice i dobitnici Priznanja „Stjepan Cipek” u 2022. godini su:

Kategorija Škola Foruma za slobodu odgoja:

- Osnovna škola Glina
- Škola za primalje, Zagreb

Kategorija Učiteljica Foruma za slobodu odgoja:

- Adela Kadrić Dobrenić, OŠ Glina
- Sanja Ivančić, OŠ „Vjekoslav Parać“ Solin
- Jelena Kovačević, Ekonomski fakultet Požega
- Suzana Telar, OŠ Sela, Sisak
- Snježana Romić, OŠ Lijepa Naša, Tuhelj

Kategorija Stručne suradnice Foruma za slobodu odgoja:

- Michaela Grmuša Muža, OŠ Glina
- Sara Novak, Industrijska strojarska škola, Zagreb
- Irina Maljcov, OŠ Ivana Meštrovića, Zagreb
- Dubravka Glavinić, SŠ Viktorovac, Sisak
- Marijeta Hammer, SŠ Viktorovac, Sisak
- Koraljka Porić, SŠ Viktorovac, Sisak
- Marinela Fabijan Gašparević, OŠ 22. lipnja, Sisak
- Andreja Brkljačić, I. OŠ Petrinja
- Vlasta Vidnić, I. OŠ Petrinja
- Marina Žitković, OŠ Pantovčak, Zagreb
- Ančica Eđed, OŠ „Mladost“ Jakšić

Suradnici Foruma za slobodu odgoja:

- Marko Kovačić, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu
- Nikola Baketa, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.

Programi za mlade

Unutar programa za mlade proveli smo programe:

- Raspisan je natječaj za **Stipendije za školovanje u Velikoj Britaniji** u suradnji s The Headmasters' and Headmistresses' Conference (HMC) iz Velike Britanije.
- Organizirali smo **Program Volontiranja** mladih u Forumu za slobodu odgoja putem kojeg su kod nas u uredu volontirale 2 mlade osobe, studentice društveno-humanističkih fakulteta.
- Organizirali smo 3 grupe radionica **Akademija vršnjačke medijacije** za učenice i učenike srednjih škola u okviru kojih su učili kako rješavati sukobe među svojim vršnjacima.
- Projekti „**READY: pristupačnji EU jezik za mlade**“ i „**Let's talk: razvoj programa mentalnog zdravlja za mlade s rodno osjetljivim pristupom**“ u fokus stavljuju mlade kao ciljnu skupinu te je Forum surađivao s 10 mladih osoba koje su se uključile u navedene projekte kao sudionici:e i savjetnici:e.
- Kroz projekt „**Pokreni promjenu!**“ okupili smo skupinu mladih ljudi iz strukovnih srednjih škola koji su zajedno sa svojim učiteljicama - mentoricama razvijali vlastite ideje i projekte usmjerenе unapređenju iskustva školovanja te razvoju svojih zajednica. Na završnoj konferenciji projekta izložili su svoje zaključke i preporuke za odrasle o tome kako dati više prostora i inicijative mladim ljudima u obrazovanju.

Stipendije za školovanje u Velikoj Britaniji

U suradnji s organizacijom Headmasters and Headmistress Conference (HMC), Forum za slobodu odgoja proveo je još jedan natječaj za srednjoškolske stipendije za sve učenike i učenice iz Hrvatske. Četvero je kandidatkinja i kandidata prisutilo ispitu engleskog jezika nakon čega su s njima održani i razgovori.

Nakon analize svih prijava, HMC je odlučio da stipendiju dodijeli Gali Milonji, učenici XVI. gimnazije u Zagrebu. Galu najviše zanimaju fizika, matematika, računalne znanosti, astronomija i astrofizika. U posljednje tri godine Gala je sudjelovala u regionalnom natjecanju u Geografiji, te je osvojila 4. mjesto na državnom natjecanju u Francuskom jeziku. U slobodno vrijeme bavi se glazbom - svira klavir i rog, uči glazbenu teoriju te pjeva u školskom zboru.

Ključne partnerske organizacije

GOOD inicijativa

Forum je od kraja 2011. aktivno uključen u GOOD inicijativu za uvođenje građanskog odgoja i obrazovanja u škole u Hrvatskoj. Cilj ove inicijative je sustavno uvođenje i kvalitetna implementacija građanskog odgoja koja treba obuhvatiti sve četiri komponente odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo prema konceptu Vijeća Europe.

I tijekom 2022. godine GOOD inicijativa je pratila razvoj i primjenu odgojno-obrazovnih politika te rad nadležnih odgojno-obrazovnih vlasti. Tako smo sad već tradicionalno 1. lipnja aktivno doprinijeli održavanju godišnje GOOD konferencije koja se ove godine odvijala pod nazivom „Hrvatska može bolje: Imamo načina, kada ima volje”.

Upravo je 2022. godina bila izuzetno aktivna za GOOD inicijativu. Grad Sisak angažirao je FSO i druge članice GOOD inicijative da provedu edukaciju za nastavnike:ce osnovnih škola kojima je Grad Sisak osnivač. FSO je bio zadužen za provedbu tri modula: Medijacija, Obrazovanje protiv korupcije i Volontiranje u radu s djecom i mladima. Povratne informacije sudionika:ca bile su izuzetno pozitivne kao i ocjene. Prosječna ocjena sva tri održana modula bila je 4,81.

Komentari sudionika:ca:

Bilo je izvrsno, veselo, poticajno i dinamično.

Veselim se budućim, ovako dobro pripremljenim i realiziranim, edukacijama.

Jako sam zadovoljna seminarom.

Grad Zagreb odlučio je od školske godine 2022./2023. uvesti građanski odgoj i obrazovanje kao izvannastavnu aktivnost za učenice i učenike u 26 osnovnih i 4 srednje škole kojima je osnivač. Radna skupina izradila je okvirni kurikulum za ovaj program naziva Zajednica aktivnih građana (ZAG). Na poziv na suradnju za provedbu edukacija za nastavnike FSO se prijavio zajedno s organizacijama članicama GOOD inicijative (GONG, CMS, HDD, Zelena akcija i Dugine obitelji) te smo bili izabrani kao izvoditelji edukacije. Od lipnja do rujna održali smo 7 edukacijskih

modula, od kojih je FSO bio zadužen za provedbu cijelog projekta kao i za održavanje dva modula - Zajednice različitih i Javno dobro. Održane su dvije paralelne skupine u kojima je ukupno sudjelovalo 46 sudionika:ca. Ukupno trajanje svih predloženih modula je 68 sati. Sudionicima se za svaki modul na kojem su sudjelovali izdala sveobuhvatna Potvrda o stručnom usavršavanju. Nakon održanih edukacija u rujnu je krenula primjena u školama uz podršku članica konzorcija koje su, prema ugovoru s Gradom, provodili sa školama konzultacije i mentorstva kao podršku uvođenju izvannastavne aktivnosti ZAG te pratili njihov rad.

Evaluacija u cijelosti pokazala je kako su sudionici:e bili izuzetno zadovoljni edukacijama te je prosječna ocjena svih 6 održanih modula bila 4,8. Neki od komentara sudionika:ca:

Sviđa mi se što se većina ideja može provesti u praksi i mislim da će interes učenika biti velik.

Hvala na izvrsnoj edukaciji!

Hvala edukatorima, prikazali ste nam metode i promišljanja, ne samo za GO, nego i za svakodnevni život.

Svi voditelji su bili odlični. Posebno su mi se svidjeli životni primjeri, različita iskustva i sl.

Sve pohvale! - Odlični, kreativni i pozitivni voditelji!!

Forum je bio aktivan u provedbi projekta SKOCKANO koji provode organizacije članice GOOD inicijative.

Najvažnije aktivnosti zagovaranja bile su usmjerene na uvođenje GOO kao izvannastavne aktivnosti u brojnim lokalnim sredinama.

Network of Education Policy Centers

Forum za slobodu odgoja kao partner je sudjelovao u provedbi projekta „HEAD: Empowering School Principals for Inclusive School Culture” koji je dobio potporu na natječaju EACEA u sklopu programa Erasmus+. Projekt je trajao do kraja 2022. godine. Isto tako, NEPC je partner na projektu „Pokreni promjenu” kojeg je nositelj Forum za slobodu odgoja, a koji se financira iz Erasmus+ programa te traje do siječnja 2023. U listopadu smo sudjelovali i na godišnjoj skupštini mreže koja je održana u Opatiji.

SIRIUS Policy Network

FSO je kao član SIRIUS mreže i u 2022. godini sudjelovao u mnogim aktivnostima mreže poput online okruglih stolova, godišnje skupštine te je prijavio nekoliko projekata kao partner za naredno razdoblje.

Ured za informiranje Europskog parlamenta u Hrvatskoj

Kao i prethodne četiri godine nastavili smo suradnju s Uredom na projektu „Škole ambasadori Europskog parlamenta“ te smo kao i prethodnih godina bili zaduženi za dodatne edukacije, sudjelovanje na online raspravama te provedbu evaluacije za dobivanje/zadržavanje statusa Škola ambasador. U 2022. godini smo proveli 54 evaluacije srednjih škola o njihovoj provedbi programa te o tome napisali ekstenzivne izvještaje za potrebe Ureda i provedbe programa.

Udruga Alternator

Izradili smo nastavne pripreme za filmove prikazane na Festivalu prava djece (u organizaciji udruge Alternator) koje učitelji:ce i škole mogu koristiti u nastavi prilikom gledanja nekog od filmova prikazanih na Festivalu. Nastavne pripreme mogu se vidjeti na mrežnoj stranici festivala:

<https://festivalpravadjece.com/> Također smo u suradnji s udrugom Alternator provodili projekt „Filmom do senzibilizacije“ posvećen djeci i mladima sa senzornim oštećenjima.

Udruga Restart

U 2022. godini započeli smo suradnju s udrugom „Restart“ kroz projekt „Razmišljaj filmom“ putem kojeg Forumove stručnjakinje vode radionice posvećene senzibilizaciji djece i mladih za različite društvene teme, prije i nakon gledanja angažiranih dokumentarnih i animiranih filmova.

Udruga MoSt, Split

Kao partneri na projektu udruge MoSt pod nazivom „Medijacija nije meditacija“ održali smo seminar medijacije za sudionike i sudionice iz Splitsko-dalmatinske županije.

Sudjelovanje u tijelima na nacionalnoj i lokalnoj razini

Tijekom 2022. godine zaposlenici i zaposlenice Forum za slobodu odgoja sudjelovali su **u radu sljedećih tijela, radnih skupina i odbora:**

- Odbor za praćenje Programa Konkurentnost i kohezija 2021. - 2027. i Integriranog teritorijalnog programa 2021. - 2027.
- Savjet inicijative Partnerstvo za otvorenu vlast
- Radna skupina za izradu Nacionalnog plana stvaranja poticanjog okruženja za razvoj civilnoga društva
- Povjerenstvo za dodjelu Stipendije Grada Zagreba za učenike i studente pripadnike romske nacionalne manjine.

Suradnja s institucijama

Uz škole i fakultete te Centre za odgoj i obrazovanje, Učeničke domove i Domove za djecu, ključne institucije s kojima je suradnja podržana trenutnim projektima i partnerstvima u 2022. godini bile su:

- Ured UNICEF-a za Hrvatsku
- Pravobraniteljica za djecu
- Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova
- Agencija za odgoj i obrazovanje
- Ministarstvo znanosti i obrazovanja
- Središnji državni ured za demografiju i mlade
- Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih
- Gradovi i županije: Grad Zagreb, Grad Rijeka, Grad Sisak, Grad Velika Gorica, Zagrebačka županija, Krapinsko-zagorska županija, Primorsko-goranska županija
- Centar za socijalnu skrb Zagreb

Članstva Forumu u organizacijama

Tijekom 2022. godine Forum za slobodu odgoja bio je formalni član sljedećih organizacija i inicijativa:

- Network of Education Policy Centers
- SIRIUS Policy Network
- GOOD Inicijativa za sustavno i kvalitetno uvođenje odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo u odgojno-obrazovne institucije
- Platforma za međunarodnu građansku solidarnost Hrvatske „CROSOL“
- Volonterski centar Zagreb
- Hrvatska udruga za mirenje.

Organizacijski razvoj 2022.

UPRAVNI ODBOR I SKUPŠTINA

U 2022. godini došlo je do promjena u **Upravnom odboru Forum-a**, kojem se pridružila Lana Jurko, a iz njega je nakon dva mandata istupio Predsjednik Branko Ančić, 6. lipnja 2022., kad je održana i **Godišnja skupština**. Izabran je novi Predsjednik Upravnog odbora dr. sc. Mladen Domazet. **Upravni odbor** održao je sjednicu 16. svibnja 2022.

DOKUMENTARNI FILM „FSO 30”

Kako je 2022. godina bila 30. godina Forumova djelovanja, **snimljen je dokumentarni film „FSO 30”** uz pomoć TnT video produkcije te uz sudjelovanje ključnih osoba iz povijesti i sadašnjosti Forum-a. U filmu govore voditelji programa: Mario Bajkuša, Eli Pijaca Plavšić i Ana Munivrana, suosnivačica i prva izvršna direktorka Forum-a Vesna Mihoković Puhovski, direktor financija Denis Čihor, predsjednik Upravnog odbora Mladen Domazet, Forumova trenerica Biserka Šavora, ravnateljice i učiteljice koje surađuju s Forumom, kao i učenice i učenici koji su sudjelovali u našim programima. Film je autorsko djelo talentiranih Tibora i Tee Marochini. Forum zahvaljuje svima uključenima u produkciju. Film možete pogledati na poveznici: [FSO 30](#).

KONFERENCIJA „FORUM ZA ŠKOLE”

Organizirana je dvodnevna **konferencija u Zagrebu „Forum za škole”, 5. - 6. srpnja 2022.** koja je za okupljenih 70 sudionica i sudionika predstavila širok spektar mogućnosti i programa koje Forum pruža školama te su u sklopu nje održane tribine, radionice, predavanja i interaktivne aktivnosti.

ORGANIZACIJSKA PODRŠKA

Forum je dobio **Organizacijsku podršku Fonda za aktivno građanstvo** u Hrvatskoj te **Institucionalnu podršku Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva**, u sklopu kojih su postavljeni ciljevi programske i organizacijske razvoja.

LJUDSKI RESURSI I ULAGANJE U KOMPETENCIJE

Tim Forum-a za slobodu odgoja povećao se s 11 na 12 zaposlenika:ca zbog prepoznate potrebe za podrškom u programu „Demokratizacija škola”. Donesen je novi **Pravilnik o radu** kojeg je odobrio Upravni odbor.

Zaposlenice i zaposlenici su sudjelovali u **40 različitih edukacija vanjskih organizatora**, koje su obuhvaćale teme od kvalitete projektnog upravljanja, digitalne pismenosti do programskih tema poput građanskog odgoja, mentalnog zdravlja, inkluzije, metodike poučavanja.

Organizirano je više **internih edukacija** za sve zaposlenice i zaposlenike: Prevencija seksualnog uzinemiravanja (UNICEF, online); Pravila zaštite podataka (Ivana Lacko); Pravila zaštite djece (Marina Brkić); Prevencija stresa i sagorijevanja (Ana Munivrana); Inkluzivni jezik (Višnja Pavlović), Održivi razvoj (Maja Šarić); Pravilnik o radu (Ana Munivrana), Nacionalni plan oporavka i otpornosti (Eli Pijaca Plavšić).

Sa svim su zaposlenicama:ama provedeni **godišnji individualni razgovori** s ciljem izrade plana rada za 2023. godinu te planiranja razvoja kompetencija. Revidirana je **Odluka o opisu radnih mjeseta**.

Raspisan je **Natječaj za volontiranje u Forumu** za 2022./2023. godinu.

Unaprijeđena je virtualna suradnja prelaskom u **Google for non-profits** sustav uz podršku Slobodne domene. Nabavljen je dodatno **računalo za rad i obnovljen dio uredskog namještaja**.

FINANCIJSKI IZVJEŠTAJ ZA 2022.

Godine 2022. Forum je **upisan u registar obveznika poreza na dobit.**

RAČUN PRIHODA I RASHODA ZA 2022. GODINU u HRK.

PRIHODI

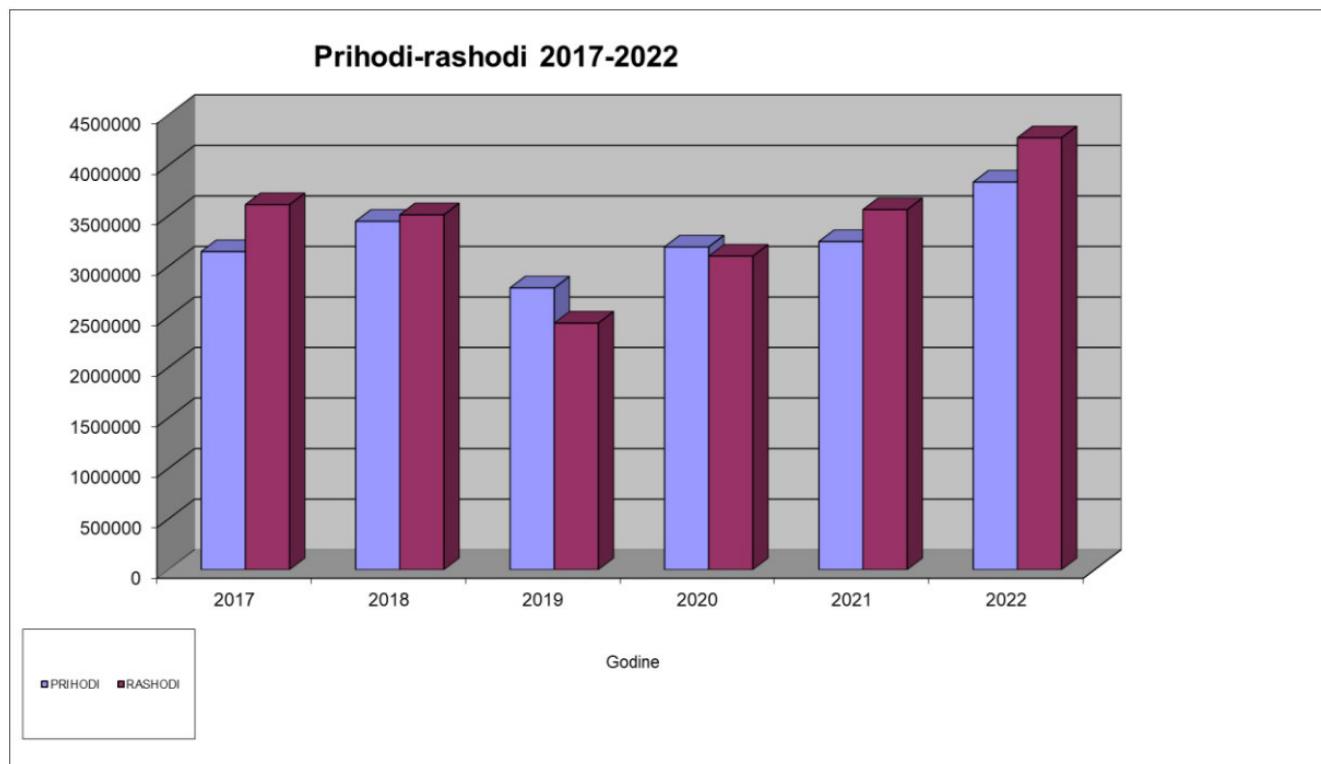
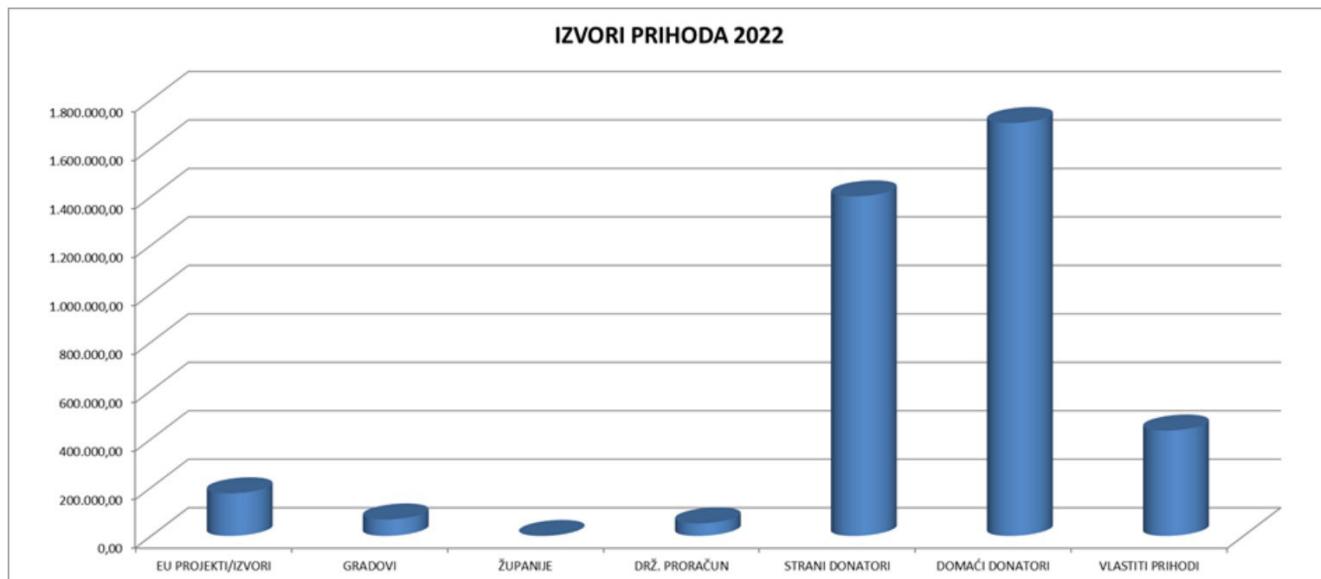
1. Prihodi iz državnog proračuna	51.842
2. Prihodi od donacija iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (gradovi, županije)	67.944
3. Prihodi iz državnog proračuna za EU projekte	0
4. Prihodi od donacija iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (gradovi, županije) za EU projekte	0
5. Prihodi od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija	1.401.179
6. Prihodi od institucija i tijela EU (EU projekti putem provedbenih tijela)	175.803
7. Prihodi od trgovačkih društava i ostalih pravnih osoba	247.268
8. Prihodi od trgovačkih društava i ostalih pravnih osoba za EU projekte	1.456.523
9. Prihodi od finansijske imovine	11.009
10. Prihodi od članarine	120
11. Prihodi od prodaje roba i pružanja usluga	419.612
12. Ostali nespomenuti prihodi	3.999
PRIHODI UKUPNO 2022 (1.-12.)	3.835.299
ODGOĐENI PRIHODI IZ 2022.	1.840.662
PRIHODI UKUPNO	5.675.961

RASHODI

1. Plaća za redovan rad	1.502.809
2. Doprinosi na plaće	237.597
3. Naknade troškova radnicima	88.055
4. Naknade ostalim osobama izvan radnog odnosa	329.697
5. Rashodi za usluge	783.323
6. Rashodi za materijal i energiju	66.589
7. Ostali nespomenuti materijalni rashodi	27.833
8. Rashodi amortizacije	22.565
9. Ostali finansijski rashodi	18.800
10. Donacije-rashodi	1.196.147
11. Ostali nespomenuti rashodi	0
RASHODI 2022 UKUPNO	4.273.415

VIŠAK/MANJAK	438.116
Broj zaposlenih:	11 (siječanj - lipanj 2022.) 12 (srpanj - prosinac 2022.)

Izvor podataka: FIN LAB d.o.o.

MEDIJSKI IZVJEŠTAJ

GODINA	2021	2022
broj izdanih priopćenja	2	1
broj objava u medijima (Google pretra-ga)	66	68
OML: br. pretplatnika	2563	2849
broj pratitelja na Facebooku (gl. stranica)	7246	8501
broj pratitelja na ostalim Facebook stranicama	2527	2395
broj objava na Facebooku	225	246
ukupni „doseg” objava na Facebooku	385.632	336.453
ukupni „organiski” doseg objava na Face-booku	287.733	336.453
Twitter: br. pratitelja	814	827
Linkedin: br. pratitelja	147	188
Instagram: broj pratitelja	374	509
YouTube: broj pratitelja	147	193
broj objavljenih članaka na mrežnoj stranici	85	135
broj posjeta na mrežnu stranicu	111.540	230.926
broj jedinstvenih posjeta mrežnoj stranici	49.079	62.300

* Nova mjera ili mjera kod koje je došlo do drugačijeg mjerjenja nego je to bilo 2020.

POPIS EDUKACIJSKIH SKUPINA

NAZIV EDUKACIJE	DATUMI ODRŽAVANJA	MJESTO ODRŽAVANJA	BROJ POLAZNIKA :CA	PROSJEČ NA OCJENA
Akademija vršnjačke medijacije	20. 4. 2022.	Tehnička škola Virovitica	10	4,90
Akademija vršnjačke medijacije	25. 4. 2022	Srednja škola Bartola Kašića	16	4,63
Akademija vršnjačke medijacije	6. 5. 2022.	Upravna škola Zagreb	12	5,00
Aktivno učenje i kritičko mišljenje u visokoškolskoj nastavi	12. i 13. 11. 2021.; 21. i 22. 1., 25. i 26. 3 i 6. i 7. 5. 2022.	Zagreb	24	4,92
Forum za škole: učiti za promjene, učiti za budućnost	5. i 6. 7. 2022.	Hotel Academia, Zagreb	83	/
Kreativne ideje za socio-emocionalno učenje	17. 1. 2022.	Zoom	48	/
Kreativni pristupi u poučavanju građanskog odgoja i obrazovanja	31. 5. 2022.	Zagreb	61	4,90
Kutija promjene	28. 10. 2022.	Kraš Auditorium, Zagreb	28	4,92
Kutija promjene	22. 11. 2022.	Učenički dom Marije Jambrišak, Zagreb	28	4,93
Metodološka radionica	25. i 26. 2. 2022.	Split	9	5,00
Napredni program medijacije	26. i 27. 5. 2022.	Udruga MoSt, Split	14	5,00
Napredni program medijacije	2. i 3. 6. 2022	Zagreb	9	5,00
Oboji svijet	14. i 15. 1. 2022.	Hotel Laguna	11	/
Oboji svijet	25. 11. 2022.	Učenički dom Marije Jambrišak, Zagreb	26	4,92
Obrazovanje protiv korupcije	27. i 28. 6. 2022.	Sisak, OŠ „22. lipnja“	11	4,82
Osnovni seminar medijacije	2. i 3. 3. 2022.	Split	13	5,00

Osnovni seminar medijacije	21. i 22. 2. 2022.	Zagreb, Škola za primalje	10	5,00
Osnovni seminar medijacije	23. i 24. 2. 2022.	Zagreb, UČ Novi Zagreb	10	5,00
Osnovni seminar medijacije	28. i 29. 4. 2022.	Učenički dom Novi Zagreb	18	4,94
Osnovni seminar medijacije	20. 4. 2022.	Tehnička škola Virovitica	15	5,00
Osnovni seminar medijacije	27. i 28. 6. 2022.	UD Novi Zagreb	16	4,90
Osnovni seminar medijacije	7. i 8. 7. 2022.	OŠ 22. lipnja, Sisak	19	4,86
Osnovni seminar medijacije	7. i 8. 11. 2022.	Učenički dom Novi Zagreb	30	4,91
Osnovni seminar medijacije	11. i 12. 11. 2022.	Osnovna škola Antuna Augustinčića, Zaprešić	21	4,86
Osnovni seminar medijacije	17. i 18. 10. 2022.	Udruga Eko Breza, Slavonski Brod	10	4,80
Sretno dijete	21. i 22. 2. 2022.	Zagreb, Škola za primalje	9	5,00
Sretno dijete	24. i 25. 3. 2022.	Zagreb, UČ Novi Zagreb	14	4,91
Sretno dijete	17. i 18. 3. 2022.	Marija Bistrica	37	4,90
Škole podrške	25. 8. 2022.	PŠV Prelog, Zagreb	40	3,78
Škole podrške	30. 6. i 30. 8. 2022.	Sisak	14	5,00
Škole podrške: učenje otpornosti	13. i 14. 10. 2022.	Hotel Panonija, Sisak	45	4,97
Škole zajedništva/Школи спільнот: kako podržati inkluziju učenika i učenica iz Ukrajine	13. i 14.10. 2022.	Hotel Academia, Zagreb	25	5,00
Škole zajedništva/Школи спільнот: kako podržati inkluziju učenika i učenica iz Ukrajine	27. i 28. 10. 2022.	Varaždin	21	5,00
Škole zajedništva/Школи спільнот: kako podržati inkluziju učenika i učenica iz Ukrajine	3. i 4. 11. 2022.	Split	16	5,00

Uvod u projektno planiranje	4. i 5. 2. 2022.	Zoom	8	/
Volontiranje u radu s djecom i mladima	5. i 6. 4. 2022.	Zagreb	6	4,83
Volontiranje u radu s djecom i mladima	19. i 20. 4. 2022.	OŠ Gvozd	10	5,00
Volontiranje u radu s djecom i mladima	1. i 2. 9. 2022.	OŠ 22. lipnja, Sisak	19	4,83
Zajednica aktivnih građana	28. 6. 2022., 29. 6. 2022., 4. 7. 2022., 7. 7. 2022., 8. 7. 2022., 18. 7. 2022., 26. 8. 2022., 31. 8. 2022., 1. 9. 2022., 2. 9. 2022., 8. 9. 2022., 9. 9. 2022.	različite lokacije uživo + online	46	4,85
Zajedno: izgradnja kvalitetnih odnosa škole i roditelja	5. i 6.12. 2022.	OŠ Ivana Meštrovića, Zagreb	20	4,91
Završna međunarodna konferencija projekta „Pokreni promjenu!“: „Student participation oriented schools – Start the Change!“	27. 11. 2022.	Hotel Dubrovnik, Zagreb	115	4,91
UKUPNO			1022	4,89

POPIS PRIJAVLJENIH PROJEKATA 2022.

U 2022. godini ukupno smo prijavili 23 projekata: 14 je odobreno, 7 je odbijeno, a 2 projekata su još u postupku.

Odobreni prijedlozi

NAZIV PROJEKTA	NOSITELJ	UGOVORNO TIJELO
Greening Financial Literacy	GLOBAL 2000 Umweltschutzorganisation, Austria	Österreichische Austauschdienst
EUNITE! EU Citizens Unite and Promote the European Project	CESIE, Italy	Europska komisija
Mijenjamo svijet medijacijom: podrška školama 2022.	Forum za slobodu odgoja	Grad Zagreb
Zajedno: škole kao partneri u jačanju roditeljskih kompetencija	Forum za slobodu odgoja	Grad Zagreb
Oboji svijet! Misli, odluci, djeluj, uključi!	Forum za slobodu odgoja	Grad Zagreb
EDI GO – Introducing the organizational approach to integration of Equality, Diversity, Inclusion Model in working with young people	Forum za slobodu odgoja	AMPEU
Škole podrške: učenje za otpornost, inkviziju i mentalno zdravlje u školama sisackomoslavačke županije	Forum za slobodu odgoja	UNICEF Hrvatska
Škole zajedništva/школа спільноти – podrška školama u inkviziji učenika iz Ukrajine	Forum za slobodu odgoja	UNICEF Hrvatska
Organizacijska podrška (ACF) (1/3)	Forum za slobodu odgoja	Active citizens fund/Fond za aktivno građanstvo
Kutija promjene (radionice)	Forum za slobodu odgoja	Kraš prehrambena industrija d.d.
Razmišljaj filmom	Udruga Restart	Ministarstvo znanosti i obrazovanja
Filmom do senzibilizacije	Udruga Alternator	Ministarstvo znanosti i obrazovanja
Medijacija nije meditacija	Udruga Most	Ministarstvo znanosti i obrazovanja
Institucionalna podrška (1/3)	Forum za slobodu odgoja	Nacionalana zaklada za razvoj civilnog društva

Odbijeni prijedlozi

NAZIV PROJEKTA	NOSITELJ	UGOVORNO TIJELO
Game For Equality	B.a.B.e. Be active. Be emancipated.	Europska komisija
STEP IN - Sustainability Transition Educational Programme	NEPC	
WE CHANGE - Assisting Public Authorities and Companies in implementing diversity and inclusion policies for LGBTIQ population	Medical University of Vienna, Austria	Europska komisija
EoE - Education on Europe	Forum za slobodu odgoja	AMPEU
IADER - Integral Approach to Digital Education Readiness	Forum za slobodu odgoja	AMPEU
TIK-TACKLE: Teens & Educators Tackling Gender Stereotypes For A More Equal Future	Südwind, Austria	Europska komisija
CHILD ACT: Children as active change-makers in the society: Creating local policy networks and innovation tools for child participation	Forum za slobodu odgoja	Europska komisija

Prijedlozi u postupku vrednovanja

NAZIV PROJEKTA	NOSITELJ	UGOVORNO TIJELO
ECOALITY: Youth and local authorities together for climate and gender justice	Tuscany Region	Europska komisija
European Learners for Change	OXFAM IBIS (Danmark)	Europska komisija

DONATORI 2022.

Active Citizens Fund
Foundation Open Society Institute
Švicarsko-hrvatski program suradnje
Ured UNICEF-a za Hrvatsku
Europska komisija: CERV
Europski socijalni fond
Europska komisija: Erasmus+
Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske
Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i
socijalne politike
Grad Zagreb
Headmasters' and Headmistresses' Conference

OBJAVLJENE PUBLIKACIJE U 2022. GODINI

- Ažman, T., Brajković, S., Brejc, M., Domović, V., & Grobbe, F. (2022). *Osnaživanje vodstva škole za razvoj inkluzivne školske kulture – okvirni kurikulum*. Pučko otvoreno učilište „Korak po korak“ i Forum za slobodu odgoja. https://fso.hr/wpcontent/uploads/2022/12/HEAD-KURIKULUM-sve_HR_14_12-ZA-WEB-002.pdf
- Bajkuša, M. (2022a). *Škole za održivu budućnost: Smjernice za donositelje odluka*. Forum za slobodu odgoja i Projektni partneri projekta „METAR do bolje klime“. <https://fso.hr/fso-publikacije/skole-za-odrzivu-buducnost-smjernice-za-donositelje-jeodluka/>
- Bajkuša, M. (2022b). *Škole za održivu budućnost: Smjernice za odgojno-obrazovni sustav u prilagodbi klimatskim promjenama i ublažavanju njihovih posljedica*. Forum za slobodu odgoja i Projektni partneri projekta „METAR do bolje klime“. <https://fso.hr/fsopublikacije/skole-za-odrzivu-buducnost-smjernice-za-odgojno-obrazovni-sustav-uprilagodbi-klimatskim-promjenama-i-ublazavanju-njihovih-posljedica/>
- Bajkuša, M. (2022c). *Škole za održivu budućnost: Smjernice za škole*. Forum za slobodu odgoja i Projektni partneri projekta „METAR do bolje klime“. <https://fso.hr/fsopublikacije/skole-za-odrzivu-buducnost-smjernice-za-donositelje-odluka-2/>
- Bajkuša, M., Barić, S., Debeljak, S., Gligora Marković, M., Miloš, M., i Tuhtan Grgić, I. (2022). *Pravo u svakodnevici: O poučavanju temeljne pravne pismenosti u školama*. Forum za slobodu odgoja. <https://fso.hr/fso-publikacije/pravo-u-svakodnevici-opoucavanju-temeljne-pravne-pismenosti-u-skolama/>
- Bajkuša, M., i Šarić, M. (2022). *Odaberi i podučavaj: nastavne pripreme za učenje i poučavanje o Europskoj uniji*. Forum za slobodu odgoja. <https://fso.hr/fsopublikacije/odaberi-i-poducavaj-nastavne-pripreme-za-ucenje-i-poducavanje-oeuropskoj-uniji/>
- Baketa, N. (2022a). *Empowering Students' Participation – Policy Road Map Croatia – Forum za slobodu odgoja*. Forum for Freedom in Education. <https://fso.hr/fsopublikacije/empowering-students-participation-policy-road-map-croatia/>
- Baketa, N. (2022b). *Osnaživanje participacije učenika i učenica u Hrvatskoj: Smjernice za obrazovne politike*. Forum za slobodu odgoja. https://fso.hr/wpcontent/uploads/2022/12/Osnazivanje-participacije-ucenika_hr_STC.pdf
- Borić, I. (2022). *Students' Participation: Start the Change Project – Synthesis Report*. Forum for Freedom in Education. [https://fso.hr/fso-publikacije/students-participationstart-thechange-project-synthesis-report/](https://fso.hr/fso-publikacije/students-participation-start-thechange-project-synthesis-report/)
- Cruz, J. (2022a). *Empowering Students' Participation – Policy Road Map Portugal*. Forum for Freedom in Education. <https://fso.hr/fso-publikacije/empowering-students-participationpolicy-road-map-portugal/>
- Cruz, J. (2022b). *Promover a participação dos/as alunos/as – Recomendações de Políticas para Portugal*. Forum for Freedom in Education. <https://fso.hr/fso-publikacije/promovera-participacao-dos-as-alunos-as-recomendacoes-de-politicas-pa-ra-portugal/>
- Farnell, T., Baketa, N., Baranović, B., Bouillet, D., Brajković, S., Lakatoš, M., Marušić, I., Matić Bojić, J., Matković, T., Košutić, I., Pijaca Plavšić, E., Jugović, I., Pužić, S., Šabić, J., i Žiljak, T. (Ur.). (2022). *Obrazovne nejednakosti u Hrvatskoj: Izazovi i potrebe iz perspektive dionika sustava obrazovanja*. Institut za razvoj obrazovanja.

- Forum za slobodu odgoja. (2022). *Kako s djecom i mladima razgovarati o ratu u Ukrajini*. Forum za slobodu odgoja. <https://fso.hr/wp-content/uploads/2022/02/2022-Kako-sdjecom-i-mladima-razgovorati.pdf>
- Ippolito, I. (Ur.). (2022). *Strategije poučavanja financijske pismenosti: Priručnik za uključivanje financijske pismenosti u različita odgojno-obrazovna okruženja*. Forum za slobodu odgoja i Osnovna škola Marije Jurić Zagorke. <https://fso.hr/wpcontent/uploads/2022/04/2022-ProFILE-prirucnik.pdf>
- Kovač, V. (2022). *Razvijanje kompetencija ravnatelja za inkluzivno vođenje škola – smjernice za odgojno-obrazovne politike (Hrvatska)*. Mreža centara za obrazovne politike. https://fso.hr/wpcontent/uploads/2022/12/PolicyRoadMap_HRV_FINAL_web.pdf
- Kožić Komar, V. (Ur.). (2022a). *Book of Good Ideas—Students promoting their voice and participation*. Forum for Freedom in Education. https://fso.hr/wpcontent/uploads/2022/12/stc_book_of_good_ideas_2022.pdf
- Kožić Komar, V. (2022b). *Kutija promjena – učenice i učenici promiču rodnu ravnopravnost: Zbirka radionica o rodnoj ravnopravnosti*. Forum za slobodu odgoja. <https://fso.hr/fsopublikacije/kutija-promjena-zbirka-radionica/>
- Kožić Komar, V. (Ur.). (2022c). *Livro de Boas Ideias – promover a voz e participação dos estudantes*. Forum for Freedom in Education. https://fso.hr/wpcontent/uploads/2023/02/stc_livro_de_boas_praticas_2022_web-1.pdf
- Kožić Komar, V., i Munivrana, A. (2022a). *22 ideje za otpornost: Zbirka nastavnih listića za razvoj emocionalne otpornosti i suočavanja s krizom*. Ured UNICEF-a za Hrvatsku. https://fso.hr/wp-content/uploads/2022/06/2022-22_ideje_za_otpornost-SKOLEPODRSKE.pdf
- Kožić Komar, V., i Munivrana, A. (2022b). *Tvoja supermoć: Zbirka nastavnih listića za razvoj emocionalne otpornosti*. Ured UNICEF-a za Hrvatsku. https://fso.hr/wp-content/uploads/2022/12/TVOJA_SUPERMOC.pdf
- Kožić Komar, V., i Pijaca Plavšić, E. (2022). *BE-IN: Best Innovative Practices for an Inclusive and Emotional Education to face early school leaving in Europe*. Forum for Freedom in Education. <https://fso.hr/fso-publikacije/be-in-best-innovative-practices-for-an-inclusiveand-emotional-education-to-face-early-school-leaving-in-europe/>
- Mlekuž, A., i Veldin, M. (2022). *Program osnaživanja ravnatelja škola za inkluzivnu školsku kulturu, Glavni rezultati studije utjecaja*. Pučko otvoreno učilište „Korak po korak“ i Forum za slobodu odgoja. <https://fso.hr/wp-content/uploads/2022/12/HEAD-ImpactStudy-%E2%80%93-HR.pdf>
- Newman Turner, A., i Pijaca Plavšić, E. (Ur.). (2022a). *Building better democracy through creative education: Guidance for education leaders and innovators*. School Support Development Agency. <https://fso.hr/wp-content/uploads/2022/12/Guidance-forEducation-Leaders.pdf>

- Newman Turner, A., i Pijaca Plavšić, E. (Ur.). (2022b). *CANDIICE project Training pack*. School Support Development Agency. https://fso.hr/wp-content/uploads/2022/12/CANDIICE-Training-Pack_IO2_v6-002-1.pdf
- Newman Turner, A., i Pijaca Plavšić, E. (Ur.). (2022c). *Kreativno obrazovanje gradi bolju demokraciju: Vodič za voditelje i inovatore u odgoju i obrazovanju*. School Support Development Agency. <https://fso.hr/wp-content/uploads/2022/12/Guidance-for-Education-Leaders.pdf>
- Pejić, I., i Kožić Komar, V. (2022a). *Škole zajedništva / Школи спільном: Priručnik za integraciju učenika i učenica iz Ukrajine u osnovne škole*. Ured UNICEF-a za Hrvatsku. https://fso.hr/wp-content/uploads/2022/09/F02.22.08-OS_SKOLE_ZA-JEDNISTVA_23092022_WEB.pdf
- Pejić, I., i Kožić Komar, V. (2022b). *Škole zajedništva / Школи спільном: Priručnik za integraciju učenika i učenica iz Ukrajine u srednje škole*. Ured UNICEF-a za Hrvatsku.
- Perak, J., i Brkić, M. (2022). *Let's Talk: Rodno osjetljiv pristup mentalnom zdravlju mladih – sažetak istraživanja s preporukama*. Forum za slobodu odgoja. <https://fso.hr/fsopublikacije/lets-talk-rodno-osjetljiv-pristup-mentalnom-zdravlju-mladih-sazetakistraživanja-s-preporukama/>
- Skupina autora. (2022a). *Analiza politika i preporuke za podršku mentalnom zdravlju mladih s rodno osjetljivim pristupom – transnacionalno izvješće*. Forum za slobodu odgoja. <https://fso.hr/fso-publikacije/lets-talk-transnacionalno-izvjesce/>
- Skupina autora. (2022b). *BE-IN: International report of the state of art of inclusive pedagogical and methodological practice (Austria, Croatia, Cyprus, Hungary and Italy)*. Projektni partneri projekta „BE-IN“. <https://fso.hr/fso-publikacije/be-in-international-report-of-the-state-of-art-of-inclusive-pedagogical-and-methodological-practice-austriacroatia-cyprus-hungary-and-italy/>
- Skupina autora. (2022c). *Let's Talk: Policy analysis and recommendations on youth's mental health gender sensitive needs – Transnational Report*. <https://fso.hr/wpcontent/uploads/2022/11/LETS-TALK-%CE%A4transnational-Report-FINAL.pdf>
- Skupina autora. (2022d). *Strategije poučavanja financijske pismenosti: Zbirka*. Forum za slobodu odgoja. <https://fso.hr/wp-content/uploads/2022/04/2022-FILE-zbirka.pdf>
- Skupina autora. (2022e). *Što je potrebno da bismo podržali učenice i učenike s nejednakim obrazovnim prilikama?* Forum za slobodu odgoja. <https://fso.hr/fso-publikacije/sto-jepotrebno-da-bismo-podrzali-ucenice-i-ucenike-s-nejednakim-obrazovnim-prilikama/>
- Trajkovska, B., and Kostovska, K. (2022a). *Empowering Students' Participation – Policy Road Map North Macedonia*. Forum for Freedom in Education. <https://fso.hr/fsopublikacije/empowering-students-participation-policy-road-map-north-macedonia/>
- Trajkovska, B., & Kostovska, K. (2022b). *Forcimi i pjesëmarrjes së nxënësve – Udhërrëfyes për politika, Maqedonia e Veriut*. Forumi për liri në arsimin. <https://fso.hr/wpcontent/uploads/2023/02/stc-makedonija-na-albanskom.pdf>
- Трајковска, Б., & Костовска, К. (2022). *Зајакнување на учеството на учениците – Патоказ за политики, Северна Македонија*. Форум за слобода во образованието. <https://fso.hr/wp-content/uploads/2023/02/stc-makedonija-na-makedonskom.pdf>

„Vodopad sreće”, OŠ Davorina Trstenjaka, Oboji svijet 2022.